

AKCIONI PLAN POLITIKE ZA MLADE U VOJVODINI

*Pokrajinski sekretarijat za sport i omladinu
u partnerstvu sa Omladinskim savetom Vojvodine*

*Novi Sad
mart 2005. godine*

SADRŽAJ

SADRŽAJ	2
UVOD	3
PROCES IZRADE AKCIONOG PLANA POLITIKE ZA MLADE U VOJVODINI	4
POLITIKA ZA MLADE I AKCIONI PLANOVİ	7
1. OBRAZOVANJE MLADIH	7
2. ZAPOSŁJAVANJE MLADIH	11
3. ZDRAVLJE MLADIH	16
4. KULTURA I SLOBODNO VREME MLADIH	22
5. AKTIVNO UKŁJUČIVANJE MLADIH U DRUŠTVO, IZGRADNJA CIVILNOG DRUŠTVA, VOLONTERIZAM	27
6. MOBILNOST I INFORMISANJE MLADIH	36
7. EKOLOGIJA I ODRŽIVI RAZVOJ	40
8. SOCIJALNA POLITIKA PREMA MLADIMA	46
RADNI PLAN I FINANSIRANJE AKCIONOG PLANA POLITIKE ZA MLADE U VOJVODINI	51
EVALUACIJA I MONITORING AKCIONOG PLANA POLITIKE ZA MLADE U VOJVODINI	52
PREPORUKE ORGANIMA LOKALNE SAMOUPRAVE	53

UVOD

Akcioni plan politike za mlade u Vojvodini je dokument koji definiše:

- presek trenutnog stanja položaja mladih u Vojvodini i analizu problema sa kojima se najčešće mladi sreću (politika za mlade) i
- formulisanje mera za rešavanje definisanih problema mladih ljudi (Akcioni plan)

iz sledećih oblasti:

1. OBRAZOVANJE MLADIH
2. ZAPOSŁJAVANJE MLADIH
3. ZDRAVLJE MLADIH
4. KULTURA I SLOBODNO VREME MLADIH
5. AKTIVNO UKŁJUČIVANJE MLADIH U DRUŠTVO, IZGRADNJA CIVILNOG DRUŠTVA, VOLONTERIZAM
6. MOBILNOST I INFORMISANJE MLADIH
7. EKOLOGIJA I ODRŽIVI RAZVOJ
8. SOCIJALNA POLITIKA PREMA MLADIMA

Inicijalna ideja za izradu ovog dokumenta nastala je usled odsustva strateškog programa za omladinu, kao i zbog nepostojanja razumevanja za mlade i problema sa kojima se ova populacija suočava. Na izradi Akcionog plana politike za mlade u Vojvodini su partnerski učestvovali Pokrajinski sekretarijat za sport i omladinu i Omladinski savet Vojvodine, a takođe i:

- pokrajinski sekretarijati u zavisnosti od oblasti
- lokalne samouprave putem javne rasprave
- mediji
- omladinske organizacije sa teritorije AP Vojvodine.

Partnerski odnos državnih organa uprave (pokrajina i lokalna samouprava) i nevladinih organizacija u procesu izrade dokumenta doprineo je tome da je Akcioni plan politike za mlade u Vojvodini realan i u praksi primenjiv.

PROCES IZRADE AKCIONOG PLANA POLITIKE ZA MLADE U VOJVODINI

1. Konferencija o Akcionom planu politike za mlade u Vojvodini

U novembru 2002. godine Pokrajinski sekretarijat za sport i omladinu je u saradnji sa Omladinskim savetom Vojvodine formirao Organizacioni odbor konferencije i organizovao okupljanje omladinskih organizacija i organizacija koje se bave mladima a deluju na teritoriji Vojvodine sa namerom da se započne rad na izradi Akcionog plana politike za mlade u Vojvodini.

Informacijom o konferenciji o Akcionom planu politike za mlade u Vojvodini od 29.10.2002. godine, Izvršno veće AP Vojvodine je upoznato sa sadržajem konferencije i svojim zaključcima je:

- podržalo konferenciju,
- zadužilo Pokrajinski sekretarijat za sport i omladinu da prati rad radnih grupa oformljenih na ovoj konferenciji
- obavezalo pokrajinske sekretarijate da u sastav radnih tela imenuju svoje predstavnike i pruže pomoć i saradnju radnim grupama konferencije u oblastima iz svoje nadležnosti.

Konferencija je održana 16. novembra 2002. godine i u njenom radu je aktivno učestvovalo 200 predstavnika iz 80 organizacija .

2. Rad u radnim grupama

Na konferenciji su oformljene RADNE GRUPE iz sledećih oblasti:

1. OBRAZOVANJE MLADIH
2. ZAPOSŁJAVANJE MLADIH
3. ZDRAVLJE MLADIH
4. KULTURA I SLOBODNO VREME MLADIH
5. AKTIVNO UKLJUČIVANJE MLADIH U DRUŠTVO, IZGRADNJA CIVILNOG DRUŠTVA, VOLONTERIZAM
6. MOBILNOST I INFORMISANJE MLADIH
7. EKOLOGIJA I ODRŽIVI RAZVOJ
8. SOCIJALNA POLITIKA PREMA MLADIMA

Svaka grupa se sastojala od: koordinatora, eksperata iz pomenutih oblasti, iz Izvršnog veća AP Vojvodine – određenih od strane pokrajinskih sekretarijata i nezavisnih eksperata i zainteresovanih učesnika Konferencije, koji su se opredelili za određene grupe u zavisnosti od oblasti delovanja njihove matične omladinske organizacije.

Nakon Konferencije su održavani i radni sastanci. Sastanci su održavani u prostorijama Izvršnog veća AP Vojvodine, Skupštine AP Vojvodine, kao i u omladinskim organizacijama u Novom Sadu, do maja 2003. godine.

Kao rezultat izrađena je radna verzija Politike za mlade u Vojvodini, koja je sadržavala presek trenutnog stanja položaja mladih u Vojvodini i analizu problema sa kojima se najčešće mladi sreću.

Da bi se izradio dokument korišćeni su podaci sledećih institucija i organizacija:

- Skupština AP Vojvodine
- Pokrajinski sekretarijat za obrazovanje i kulturu
- Pokrajinski sekretarijat za informacije
- Pokrajinski sekretarijat za propise, upravu i nacionalne manjine
- Pokrajinski sekretarijat za zaštitu životne sredine i održivi razvoj
- Pokrajinski sekretarijat za rad, zapošljavanje i ravnopravnost polova
- Pokrajinski zavod za zaštitu prirode
- Vojvodina šume
- Dom zdravlja Novi Sad
- Komisija za kategorizaciju dece i omladine
- Republički zavod za statistiku
 - o Sektor za statistiku Novi Sad
- MUP – Sekretarijat unutrašnjih poslova u Novom Sadu
 - o Odeljenje za maloletničku delikvenciju
- Savez socijalnih radnika AP Vojvodine
- Invalidske organizacije Vojvodine
- Distrofičari
- Paraplegičari
- Paralizovani
- Gluvonemi
- Slabovidni i slepi
- Transplantirani i dijalizirani
- Dijabetičari
- Savez organizacija za pomoć mlađima u AP Vojvodini
- Invalidi rada
- Društvo defektologa Vojvodine
- Društvo multipleks skleroze
- Savez društava za borbu protiv šećerne bolesti

3. Javna rasprava radne verzije dokumenta "Politika za mlade" putem organizovanja okruglih stolova (DIJALOG ZA BUDUĆNOST)

Oformljena strategija za mlade u Vojvodini morala je da dobije potvrdu na lokalnu tj. u manjim centrima koji okupljaju lokalne inicijative mladih. Kako bi se usaglasili stavovi učesnika u radnim grupama i drugih mladih ljudi koji nisu imali prilike da učestvuju u radnim grupama, dokument je predstavljen na javnoj raspravi tokom leta 2003. godine. Cilj javne rasprave je bio dvostruki: prezentacija dokumenta lokalnim omladinskim inicijativama i dobijanje njihovog mišljenja, kao i obezbeđivanje podrške lokalnih vlasti za sprovođenje Akcionog plana. Sekundarni cilj je bio da se poboljša saradnja između lokalnih vlasti i omladine.

Radna verzija dokumenta "Politika za mlade" u Vojvodini je bila postavljena na internet adresi: www.omladina.org.yu, svaka radna grupa je imala svoj forum, tako da je mogućnost davanja predloga i sugestija na dokument bila otvorena za sve zainteresovane, a ne samo za aktivne učesnike okruglih stolova.

Učesnici okruglih stolova su bili:

- predstavnici lokalnih omladinskih organizacija, kao i organizacija koje se bave mladima

- predstavnici lokalne samouprave
- predstavnici medija
- predstavnici podmladaka političkih partija
- koordinatori radnih grupa Akcionog plana politike za mlade u Vojvodini – Omladinski savet Vojvodine
- predstavnici Pokrajinskog Sekretarijata za sport i omladinu.

4. Evaluacija okruglih stolova

Evaluacija se odvijala u radnim grupama tokom jeseni 2003. godine, korišćenjem informacija dobijenih za Okruglim stolovima. Nakon izmena i dopuna radne verzije dokumenta "Politike za mlade" u Vojvodini dobila se konačna verzija dokumenta "Politika za mlade u Vojvodini".

5. Utvrđivanje konkretnih mera (Akcioni plan)

Na osnovu dokumenta "Politika za mlade u Vojvodini" radne grupe su izradile radne verzije akcionih planova (zima 2003/2004) koji su tokom godine usaglašeni sa operativnim planovima pokrajinskih sekretarijata. On sadrži predloge, mere i aktivnosti za četvorogodišnji period od 2005 do 2008. za rešavanje definisanih problema mladih ljudi. Time smo dobili realan i u praksi primenjiv dokument - Akcioni plan politike za mlade u Vojvodini.

POLITIKA ZA MLADE I AKCIONI PLANOVI

Svaka oblast se sastoji od preseka trenutnog stanja i analize problema (koji zajedno čine *Politiku za mlade u Vojvodini*) i mera za rešavanje definisanih problema (*Akcioni plan do 2008. godine*)

1. OBRAZOVANJE MLADIH

Presek trenutnog stanja i analiza problema:

Oslanjajući se na osnovnu ulogu različitih vidova obrazovanja - razvoj ukupnih potencijala ličnosti i usklađenost sa društvenim potrebama - obrazovanje zamišljamo kao *doživotni proces sticanja znanja, veština i stavova* sa ciljem da se omogući mladoj osobi da prepozna i ostvari svoje afinitete i potrebe i postane samostalna i posvećena ličnost u okviru društva.

Postojeći obrazovni sistem – škole, nastavni metodi i mnogi nastavni programi – ustanovljen je tokom perioda socijalizma (1945/2000). Sistem obrazovanja u Srbiji ostavljen je bez ugrađenog mehanizma za oporavak i razvoj. Još 1989. godine postalo je jasno da sistem zahteva reformu kako bi se prilagodio savremenoj ekonomskoj i društvenoj realnosti. Umesto toga, vlada je svoju energiju usmerila ka očuvanju sistema u svom postojećem obliku.

Raslojavanje, siromašenje društva i ekonomska nestabilnost stvorili su poremećen sistem vrednosti. Usled nedostatka materijalnih sredstava i borbe za egzistenciju, došlo je do degradacije kvaliteta obrazovnih sadržaja i nastavnog kadra takođe i deficita u obrazovanju, u svakom pogledu.

Obrazovanje smo sagledali kao celinu koju čine:

1.1. FORMALNO OBRAZOVANJE predstavlja hijerarhijski uređen, vremenski stepenovan obrazovni sistem koji se sprovodi u osnovnim, srednjoškolskim, i visokoškolskim institucijama.

Obrazovni sistem u Vojvodini ne pruža dovoljno pojedincu/ki prostor za lični napredak i razvoj ličnosti sa sopstvenim potrebama, afinitetima i interesovanjima; ne usmerava mlade i ne nudi mogućnosti za razvoj interesovanja i kvalitetno osmišljavanje slobodnog vremena; postoji veliki jaz i nerazumevanje između učenika i predavača; vannastavne aktivnosti su reducirane i nastava ne sadrži integrisane sadržaje, kao ni vezu sa stvarnim svetom i praksom.

Takođe, problem formalnog obrazovanja se ogleda i u isticanju talentovanih učenika, umesto da se više pažnje posveti širokoj populaciji učenika koji imaju tzv. probleme sa učenjem. Ta je kategorija od primarne važnosti u obrazovnim sistemima zemalja

zapadne Evrope. Umesto žigosanja takvih učenika, kao "loših" ili "lenjih", potrebno je usmeriti pažnju na njihove probleme i pružiti im pomoć koja im je neophodna za lakše i uspešnije savladavanje nastavnog gradiva.

1.2. ŽIVOTNO OBRAZOVANJE jeste proces gde svaki pojedinac/ka stiče stavove, vrednosne norme, veštine i znanja iz svakodnevnog iskustva iz porodice, od prijatelja, grupe vršnjaka, medija i drugih uticajnih činilaca u svom okruženju. Važno je istaći i ulogu religije i crkava u prenošenju trajnih ljudskih vrednosti, te i ulogu nacionalnih zajednica u formiranju svesti o identitetu omladine.

Obrazovni i kulturni sadržaji su smanjeni; smanjena je pokretljivost mladih; uticaj porodice i vršnjaka nije uvek pozitivan. Mladi u ruralnim sredinama nemaju obrazovnih sadržaja, sem mogućnosti da u svom selu pohađaju osnovnu školu.

1.3. NEFORMALNO OBRAZOVANJE jeste organizovana obrazovna aktivnost van okvira ustanovljenog formalnog sistema koja služi različitim ciljnim grupama i ima određene saznanje ciljeve; pruža obrazovanje, razvija samostalnost i neguje sistem vrednosti. Realizatori ovih aktivnosti jesu: organizacije, klubovi, udruženja, a vrste edukacija: seminari, treninzi, kreativne radionice i drugo.

Ograničena je ponuda organizacija koje se bave neformalnim obrazovanjem; pomenute organizacije i programi su slabo dostupni javnosti. Slaba je i nezadovoljavajuća saradnja između škola i srodnih organizacija, kao i institucija koje se bave statusom mladih u društvu.

Volonterski rad nije dovoljno promovisan, niti priznat.

REFORMA ŠKOLE

Cilj obrazovanja u Srbiji jeste osposobljavanje mladih da:

- aktivno i odgovorno učestvuju u ekonomskom, društvenom i kulturnom životu i doprinose demokratskom, ekonomskom i kulturnom razvoju društva;
- uspešno zadovoljavaju sopstvene potrebe i interesovanja, razvijaju sopstvenu ličnost i potencijale uz poštovanje drugih, njihovog identiteta, potreba i interesa.

Mere za rešavanje definisanih problema (Akcioni plan do 2008. godine):

- Pružiti pojedincu mogućnost za lično napredovanje i razvoj autentične ličnosti sa sopstvenim potrebama, afinitetima i interesovanjima
- Prihvatiti obrazovanje kao životni proces sa podjednakom važnošću formalnog, neformalnog i životnog obrazovanja
- Prihvatiti obrazovanje kao način postizanja ravnopravnosti u društvu i tolerancije
- Podržati reformu školskog sistema
- Podržati saradnju među školama i univerzitetima, omladinskim organizacijama i klubovima

- Omogućiti aktivnu saradnju škola i univerziteta sa državom
- Podržati učešće mladih u kreiranju obrazovnih programa i obuke
- Aktivno korišćenje interneta i učenje on-line
- Dati šansu organizacijama koje se bave neformalnim obrazovanjem da razviju i obogate svoje programe
- Promovisati značaj volonterskog rada
- Vrednovati na adekvatan način volonterski rad svakog pojedinca, kao i stečena znanja i veštine u neformalnom obrazovanju

1.3. Neformalno obrazovanje		
<i>problem</i>	<i>šta se može uraditi</i>	<i>kako</i>
Ogranizacije koje se bave neformalnim obrazovanjem ne uživaju zaslužen ugled i status u društvu.	• Uraditi detaljno istraživanje i napraviti preciznu evidenciju omladinskih organizacija koje se bave neformalnim obrazovanjem. • Napraviti bazu podataka realizovanih projekata u poslednje tri godine. • Raditi na animiranju organizacija da se specijalizuju za programe za mlade.	• Istraživanje • Objavljivanje publikacije sa podacima koji su dobijeni • Medijska kampanja • Seminari • Forumi • Zajedničke akcije • Publikovati postignute rezultate
Ograničena je ponuda organizacija koje se bave neformalnim obrazovanjem.		
Programi su slabo dostupni javnosti.		
Slaba saradnja između škola i organizacija, kao i institucija koje se bave statusom mladih u društvu.	• Uspostaviti saradnju između škola i organizacija «u kraju».	• Zajedničke akcije i kampanje

Volonterski rad nije priznat.	Medijski što više pratiti volonterski rad, kao i sve aktivnosti koje su vezane za razvoj volonterizma.	
-------------------------------	--	--

1.2. Životno obrazovanje

<i>problem</i>	<i>šta se može uraditi</i>	<i>kako</i>
Smanjena je pokretljivost mladih.	Omogućiti veću pokretljivost mladih i organizovanu razmenu sa drugim mladim ljudima u Vojvodini.	Organizovati zajedničke aktivnosti, stručne ekskurzije i posete.
	Pružiti mladima informacije o mogućnostima putovanja	Izraditi informatore o mogućnostima putovanja i obrazovnih sadržaja u Vojvodini
Nedovoljna povezanost unutar grupe vršnjaka i mladih uopšte	Omogućiti priliku za umrežavanje mladih shodno interesovanju ili struci.	- Zajedničke aktivnosti - Smotre - Forumi - Debatni klubovi
Prave vrednosti življenja su zanemarene, mladi usvajaju negativne modele.	Promovisati kvalitetne obrazovne sadržaje.	- Medijska kampanja - Promotivni materijal - Obrazovni materijal
Mladi u ruralnim sredinama nemaju obrazovnih sadržaja sem mogućnosti da u svom selu pohađaju osnovnu školu.	- Podržati rad omladinskih organizacija i nastajanje novih organizovanih grupa u malim mestima. - Promovisati život na selu i vrednosti ruralne sredine. - Omogućiti aktivno korišćenje interneta i učenja on-line u malim sredinama.	- Inicirati omladinski aktivizam u malim mestima i omogućiti podršku. - Kampanje - Seminari i obuke - Računarske radionice

2. ZAPOSŁJAVANJE MLADIH

Presek trenutnog stanja i analiza problema:

Društveni faktori utiču na pružanje mogućnosti mladim ljudima za zapošljavanje, a ujedno uzrokuju nezaposlenost mladih. Nosioi društva i savremene države, svojim radom i koordinacijom treba da doprinesulakšem zapošljavanju mladih i ponude platforme za rešavanje svih društvenih problema, a samim tim i da zapošljavaju mlade ljude odmah po završenom školovanju. To su: državni organi; državne institucije – tržište rada; ekonomski sektor – privredni i ekonomsko-bankarski sektor; nevladin sektor, omladinske organizacije; državne i privatne institucije formalnog obrazovanja – osnovno, srednje, više obrazovanje.

U identifikovanim društvenim nosiocima uočena je nepovezanost svih sektora i to predstavlja izvor problema prilikom zapošljavanja mladih u Vojvodini; nepovezanost Univerziteta sa ekonomijom, neusklađeni planovi pokrajinskih sekretarijata sa ekonomskim i nevladinim sektorom, kao i drugim institucijama.

Prema osnovi demografsko-geografske strukture u Vojvodini, uočavamo podelu na dve sredine sa svojim specifičnim problemima a to su: *ruralna i gradska sredina*.

- Ruralna (seoska) sredina

Mladi u manjim sredinama imaju velike društvene teškoće. Nepristupačnost informacijama, medijima, obrazovanju, kako formalnom, tako i neformalnom, uzrokovala je apatiju mlade populacije na selu. Njihova želja za odlazak u grad je izražena u skoro stoprocentnom postotku i time se prouzrokuje jedan od najvećih društvenih problema – “starenje sela”. Pored nedostatka savremene komunikacije u ruralnim sredinama pojavljuje se i faktor nepostojanja ekonomskih prilika za razvoj nepoljoprivrednih preduzetničkih modela, kao i neinvestiranje u slične modele za razvoj male privrede i proizvodnju u malim sredinama.

- Urbana (gradska) sredina

U velikim industrijskim gradovima u Vojvodini ističe se uticaj socijalnih i ekonomskih faktora: socijalni faktori su lični doživljaji pojedinaca, stanje njihove svesti, kao i faktori koji utiču na formulaciju njihovog mišljenja, životnih standarda. Izražena je sveopšta apatija sa asocijativnošću, ksenofobičnošću, poremećenim sistemom vrednosti pojedinca u gradskoj sredini. Moralna degradacija je postala bolest mladih ljudi. Svi sociološki faktori se mogu povezati sa ekonomskim faktorima u društvu. Samo društvo je prožeto sivom ekonomijom, loša ekonomska situacija omogućava stvaranje pogrešnih idola u društvu (turbo folk generacija, mafija kao model idola) i marginalizovana svest o značaju očuvanja životne sredine.

2.1. EDUKACIJA

Osnovno pravo mladih je da im se omogući da pre svog zapošljavanja steknu adekvatna i kvalitetna znanja i veštine koje im omogućavaju da kompetentno rade na poslovima koje samostalno izaberu - sloboda izbora znanja i veština. Pristup edukaciji trebalo bi da imaju svi mladi i to pristup kvalitetnom znanju koje ne ograničava već otvara mogućnosti. Stečena znanja moraju da budu dovoljno primenjiva na tržištu rada i u skladu sa potrebama društva. Kvalitet obrazovanja mora biti podvrgnut stalnoj kontroli.

2.1.1. Formalno obrazovanje

Institucije formalnog obrazovanja moraju pružiti teorijsku osnovu sa praktičnom primenom znanja i veština. Formalno obrazovanje se ne sme zasnivati na neprimenjivim znanjima, niti na usko stručnim, sa nemogućnošću daljeg nadograđivanja u željenim oblastima. Mladima treba da se omogući da steknu veštinu učenja koja im pružaju prilagodljivost na tržištu rada, a sve ovo do sada nije bilo prisutno, ni moguće.

2.1.2. Neformalno obrazovanje

Društveni procesi neprestano se odvijaju i menjaju izgled i potrebe društva. Jednim delom naučne discipline odumiru dok se druge, zasnovane na novim teorijama, svakodnevno rađaju. Formalno obrazovanje se sporije menja u skladu sa potrebama društva i to je ujedno i osnovna mana formalnog obrazovanja. Zbog nedostatka dovoljno efikasnog modela fleksibilnog formalnog obrazovanja, neformalna edukacija je nosilac smanjenja jaza između postojećeg i potrebnog obrazovanja, naučnih disciplina i želja mladih ljudi.

Razvoj preduzetničkog duha

Samostalna ličnost je sposobna da kreira sopstveno mesto u društvu i sopstveno buduće zaposlenje. Odmah po sticanju potrebnih znanja preuzima inicijativu za svoje napredovanje u društvu. Razvojem različitih veština kod mladih ljudi omogućava se veća verovatnoća zapošljavanja. Mladi kao nosioci razvoja su društvena grupa sa najvećim sposobnostima za usvajanje novih tehnologija. Potrebno je transparentno nastupiti i napraviti dostupnim prilike, informacije i mogućnosti za razvoj preduzetništva, kao i uključivanje u procese donošenja odluka i programa.

2.2. ZAKONSKA REGULATIVA

Mere za zapošljavanje i samozapošljavanje

Zakonski okviri su osnovne barijere u razvoju ekonomije regiona. Kreditiranje malog i srednjeg preduzetništva, javnost i dostupnost informacija, transparentnost rada nadležnih institucija i zbrinjavanje viška zaposlenih neki su od osnovnih zakonskih programa koji bi trebalo da podstaknu zapošljavanje i samozapošljavanje (osnivanje sopstvenog biznisa) mladih.

2.2.1. Poreski sistem

2.2.1.1. Uvozno-izvozni porezi i dažbine – carina, akciza

Posebnim poreskim merama za uvozno-izvozne poslove stimuliše se razvoj preduzetništva i malih i srednjih preduzeća. Potrebna je jača stimulaciona politika za plasman domaćih proizvoda na inostrana tržišta, kao i ukidanje dvostrukog oporezivanja (stranih pravnih lica kod nas i domaćih pravnih lica u inostranstvu) sa akcentom na mala i srednja preduzeća posebno, u DKMT regiji.

2.2.1.2. Stimulativni porezi za zapošljavanje
Uvođenjem poreskih olakšica, preduzeća bi bila stimulirana da u većoj meri zapošljavaju mlade.

2.2.1.3. Rad i radni odnosi
Mladi su, usled nedostatka iskustva okarakterisani kao manje kvalifikovani i stoga je potrebna posebna poslovno-zakonska politika koja štiti mlade i njihova prava na radnim mestima.

2.2.2. Administracija
Zbog nemogućnosti sticanja radnog iskustva, mladima je teže da dođu do radnih mesta. Pri zapošljavanju ne postoje tzv. vodiči za lakše snalaženje pri ispunjavanju potrebne administracije za mlade kroz jasne zakonske forme (easy use friendly guide).

2.2.3. Bankarsko-kreditni sistem i investicioni programi
Nema kreditnih povlastica za mlade koji se samozapošljavaju i otvaraju mala i srednja preduzeća, a takođe ni mogućnosti povoljnih kratkoročnih i dugoročnih kredita.

2.3. KOMUNIKACIJA

Koordinacija i dobro razvijeni sistemi dvosmerne ili multimerne komunikacije između osnovnih društvenih faktora potrebna je za evoluciju i napredovanje civilnog društva. Nezaposlenost spada u grupu ključnih društvenih problema.

2.3.1. Državne institucije
Nisu prisutne jasno definisane transparentne procedure zapošljavanja, tačni podaci o zaposlenju, konstantna istraživanja o nezaposlenosti i društvenim potrebama i potrebnim obrazovnim profilima. Država je obavezna da stvori jasnu piramidalnu strukturu institucija koje će regulisati stanje na polju zapošljavanja.

2.3.1.1. Lokalne – gradske institucije

2.3.1.2. Pokrajinske institucije

2.3.2. Privredno-ekonomski sektor
Nedostaje platforma o tehnološkom razvoju Vojvodine, sa usklađenim potrebnim obrazovnim profilima i usklađenost planova i programa razvoja sa obrazovnim institucijama i organizacijama koje se bave neformalnom edukacijom. Znanja i veštine mladih ljudi trebalo bi da odgovore potrebama tržišta rada.

2.3.3. Nevladine organizacije – udruženja građana
Misija organizacija koje se bave edukacijom nije usmerena ka smanjivanju jaza između potrebe obrazovnih profila na tržištu i institucija formalnog obrazovanja. Plan i program univerziteta i srednjih škola je inertan u poređenju sa prilagodljivošću programa rada nevladinih organizacija u edukaciji potrebnih obrazovnih profila. Formalno i neformalno obrazovanje se ne dopunjuju i ne usklađuju svoje programe rada, a što je neophodno za kvalitetan obrazovni sistem.

2.3.4. Univerzitet – institucije formalnog obrazovanja

Univerzitet ne učestvuje aktivno u stvaranju buduće slike privrednog okruženja. Nisu usaglašene potrebe na kadrovskom i istraživačko-tehnološkom planu između privrede, univerziteta i srednjih škola.

Mere za rešavanje definisanih problema (akcioni plan do 2008. godine):

Metoda	Cilj	Kada
Štampanje vodiča	Transparentnost i dostupnost informacija o zakonskoj regulativi zapošljavanja i investiciono-kreditnim programima	Do kraja februara svake godine (2005 do 2008.)
Kurs (seminar, trening)	Osposobljavanje mladih ljudi za poslovnu komunikaciju: pisanje CV, ponašanje tokom intervjua, pisanje motivacionog pisma	Dva puta godišnje, svake godine (2005 do 2008.)
Seminari, tribine, kampanje	Razvijanje preduzetničkog duha (rad na informisanju i motivaciji)	Svake godine (2005 do 2008.)
Edukacija	Razvoj poslovne ideje, planiranje realizacije, izrada biznis plana	Jednom godišnje svake godine (2005 do 2008.)
Edukacija	Obuka za rad na računaru standardnih windows alata u skladu sa osnovnim potrebama svake kancelarije, kao i potrebama tržišta	Dva puta godišnje svake godine (2005 do 2008.)
Konferencija	Povezivanje lokalnih vlasti, lokalnog ekonomskog sektora u cilju transparentnog zapošljavanja i predstavljanja mogućnosti zapošljavanja	Jednom godišnje svake godine (2005 do 2008.)
Web publikacija	Pravljenje rang liste mladih na osnovu njihovih rezultata sa univerziteta, iskustva iz određenih oblasti, motivacije, ličnih sposobnosti, intervjua.	“Osvežiti” novim informacijama svaka tri meseca
Savetodavno telo pri vladi sa aktivnim učešćem NVO omladinskog sektora	Pružanje pomoći projektima i organizacijama mladih koje pripremaju mlade da se uključe u tržište rada	Svake godine
Edukacija	Program samozapošljavanja mladih s ciljem da se prepoznaju lični	Svake godine

	potencijali, upoznavanje metoda i tehnika aktivnog traženja posla, menadžmenta, dalje školovanje radi nalaženju adekvatnijeg zaposlenja	
Seminar-takmičenje za najtalentovanije mlade i njihovo zapošljavanje	U dogovoru sa ekonomskim sektorom, Univerzitetom u Novom Sadu, pozivanje mladih na takmičenje u okviru koga će se rangirati najbolji koji će direktno biti zapošljavani u privredi ili državnoj upravi. Ocenjivanje na osnovu: formalnog obrazovanja, CV, intervjua, testova inteligencije i sposobnosti i praktičnih rešavanja problema. Smanjenje "odliva mozgova".	U junu svake godine

3. ZDRAVLJE MLADIH

Presek trenutnog stanja i analiza problema:

Zdravlje je ne samo odsustvo bolesti, nego predstavlja stanje potpunog psihičkog, fizičkog i socijalnog blagostanja*

* Definicija Svetske zdravstvene organizacije.

Problem sa kojim su suočeni mladi ljudi u Vojvodini jeste nedovoljna podrška i briga od strane društva, porodice i pojedinca usled nedovoljne informisanosti i nepostojanja zdravstvenog obrazovanja u školskom sistemu.

Naročite probleme imaju mladi sa invaliditetom i socijalno ugroženi, koji se svrstavaju u posebno ranjive/osetljive grupe, jer im zdravstvena zaštita i preventivne aktivnosti nisu fizički dovoljno dostupne (problem nemogućnosti ulaska - barijere).

Mladi ljudi danas nisu dovoljno informisani o sopstvenom psiho-fizičkom stanju i ne postoji adekvatan sistem informisanja u ovoj oblasti, koji bi bio svima dostupan.

U daljem tekstu biće istaknuti zdravstveni problemi prisutni u populaciji mladih od osnovnoškolskog uzrasta do do 28 godina starosti, a koji su najizraženiji u našoj sredini i koji zahtevaju organizovanu i kontinuiranu akciju koju je potrebno rešavati.

3.1. FIZIČKA NEAKTIVNOST

Fizička neaktivnost utiče na nepravilan razvoj tela i potpomaže nastajanje određenih deformiteta i bolesti.

Mladi su suočeni sa lošim uslovima za bavljenje sportom, ili nekim drugim vidom fizičke kulture. Ne postoje adekvatni tereni i igrališta, a postoje i su neretko izvor opasnosti.

Bavljenje određenim sportom u postojećim uslovima podrazumeva velika novčana ulaganja, ili borbu za mesto u prvoj postavi. Ovo su najčešći uzroci zbog kojih se mladi ne bave sportom.

3.2. POREMEĆAJI ISHRANE

Propagiranje manekenskog izgleda često dovodi do nepravilne ishrane i posledica koje se usled toga javljaju. Često se promocija hrane vrši putem medija. Brza hrana je najdostupnija i najpristupačnija. Ne postoji adekvatna i redovna edukacija o ovoj temi, a ovom problemu se ne posvećuje dovoljna pažnja ni u školama i ni u medijima. Direktnе posledice su pojava raznih bolesti, a naročito anoreksija, bulimija i gojaznost.

3.3. BOLESTI ZAVISNOSTI

3.3.1. Zloupotreba psihoaktivnih supstanci - droge, alkohola i duvana (nikotin), psihoaktivnih supstanci koje mogu izazvati zavisnost, fizičke i mentalne posledice, u našoj sredini se često poistovećuju sa razonodom, zabavom, a nekad i trendom. Na nivou AP Vojvodine postoji Odbor za prevenciju bolesti zavisnosti, kao radno telo Izvršnog veća APV, koje koordinira rad opštinskih odbora za prevenciju bolesti zavisnosti i finansijski podržava preventivne akcije zajedno sa organima lokalne samouprave.

3.4. REPRODUKTIVNO ZDRAVLJE

3.4.1. Polni odnosi - Danas se u našoj sredini relativno rano stupa u prve seksualne odnose, mladi se zatiču fizički i psihički nespremni. Seksualna edukacija skoro ne postoji. Usled neznanja, stida i neprosvećenosti ne koristi se zaštita pri polnim odnosima, a često ni kontraceptivna sredstva, što dovodi do pojave raznih bolesti, neželjene trudnoće i sl. Mlade ljude koji imaju problema sa impotencijom i frigidnošću, nepovoljna društvena klima ne podržava da o tome pričaju i zatraže stručnu pomoć.

3.4.2. Polno prenosive bolesti - Polno prenosive bolesti pojavljuju se sve češće usled nekorišćenja zaštite pri polnim odnosima. Mladi, neshvatajući težinu situacije, teško se odlučuju da se obrate lekaru, što dovodi do odlaganja lečenja, a time i do pojave mnogih posledica po zdravlje. Edukacija je minimalna usled malog broja juvenilnih doktora ginekologa.

3.4.3. Neželjena trudnoća – u adolescentnom dobu neželjene trudnoće se najčešće dešavaju usled nepripremljenosti devojaka i mladića, koja se ogleda u fizičkoj ili psihičkoj nespremnosti. Posledice mogu biti teške i nesagledive za dalji razvoj ličnosti. Namerni prekidi trudnoće zbog toga nisu retkost. Porođaji su sve brojniji kod mladih devojaka koje ne znaju za kontracepciju, što može imati za posledicu roditelje nepripremljene za potomstvo.

3.5. POVREDE

3.5.1. Povrede usled nesreća u saobraćaju i slabog poznavanja pružanja prve pomoći - Mladi su nesigurni u saobraćaju i često dolazi do povreda jer se ne poštuju saobraćajni propisi, a posebno su ugroženi pešaci.

3.5.2. Povrede usled fizičkog zlostavljanja u porodici, školi, na ulici – Porodični zakon koji je usvojila Narodna skupština Republike Srbije februara 2005. godine (stupa na snagu sredinom 2005. godine), u svom devetom delu obrađuje nasilje u porodici. I pored toga, društvo, škola i porodica još uvek nisu spremni da adekvatno reaguju na povrede kod mladih, koje su uzrokovane fizičkim zlostavljanjem.

3.5.3. Povrede u sportu.

3.6. MENTALNO ZDRAVLJE

3.6.1. Sindrom sagorevanja – loše zdravstveno stanje mladih usled nagomilanih obaveza u školi i van nje i usled nerealnih očekivanja porodice, škole i samog mladog čoveka.

3.6.2. Depresije

3.6.3. Suicid

3.6.4. Anksioznost

3.7. DISKRIMINACIJA MLADIH NARUŠENOG ZDRAVLJA – invalidnost, HIV, PAS

Mladi koji su ugroženog zdravlja sreću se sa diskriminacijom sredine.

3.7.1. U školi – Školska sredina prilagođena je samo zdravoj deci, te osobe sa invaliditetom nailaze na prepreke.

3.7.2. U grupi vršnjaka - Mladi ljudi narušenog zdravlja teže sklapaju prijateljstva.

3.7.3. Na ulici - Posebno su diskriminirani mladi sa invaliditetom samim tim što stalno nailaze na arhitektonske barijere, ali i usled verbalne diskriminacije.

Mere za rešavanje definisanih problema (Akcioni plan do 2008. godine)

PROBLEM	2005.	2006.	2007.	2008.
Bolesti zavisnosti i hronične bolesti	1. program edukacije mladih o PAS 2. program promocije i rehabilitacije postojećih službi, centara, organizacija koji se bave prevencijom i lečenjem PAS i hroničnih bolesti 3. program primarne prevencije hroničnih bolesti	1. program edukacije edukatora zdravstvenih radnika i saradnika o PAS 2. program edukacije zdravstvenih radnika i saradnika o PAS 3. program promocije primenjivanja zakona u vezi sa PAS 4. program promocije službi, centara, organizacija koji se bave primarnom prevencijom i lečenjem PAS i hroničnih bolesti.	1. program edukacije mladih o PAS 2. program edukacije roditelja o PAS, sa akcentom na suzbijanje predrasuda, stereotipa razvijanje nenasilne komunikacije 3. program prevencije PAS i hroničnih bolesti putem medija 4. program promocije službi, centara, organizacija koji se bave primarnom prevencijom i lečenjem PAS i hroničnih	1. program edukacije prosvetnih radnika i saradnika o PAS 2. program edukacije zdravstvenih radnika i saradnika o PAS 3. program promocije službi, centara, organizacija koji se bave primarnom prevencijom i lečenjem PAS i hroničnih bolesti

			bolesti	
Reproduktivno zdravlje	1. program edukacije mladih o problemima i izazovima odrastanja 2. program edukacije mladih o PPI 3. program promocije i rehabilitacije službi, centara i organizacija koje se bave reproduktivnim zdravljem	1. program edukacije mladih o adolescentskoj trudnoći 2. program edukacije prosvetnih radnika, roditelja i staratelja o o problemima i izazovima odrastanja sa akcentom na nenasilnoj komunikaciji 3. program edukacije prosvetnih radnika, roditelja i staratelja o PPI	1. program edukacije prosvetnih radnika, roditelja i staratelja o adolescentskoj trudnoći 2. program promocije službi, centara i organizacija koje se bave reproduktivnim zdravljem	1. program edukacije mladih o o problemima i izazovima odrastanja 2. program edukacije mladih o PPI 3. program edukacije mladih o adolescentskoj trudnoći
Fizička neaktivnost	1. program obnove postojećih terena i igrališta 2. program promocije fizičkog vežbanja i zdravog načina života (rekreacije) putem medija i marketing servisa 3. program edukacije mladih o značaju fizičke aktivnosti za rast i razvoj	1. program uvođenja i razvoja školskog sporta 2. program promocije sporta putem medija i marketing servisa 3. program opremanja prostora za fizičku aktivnost potrebnom opremom	1. program prilagođavanja objekata, koji ne služe svrsi, sportu ili rekreaciji 2. program promocije školskog sporta 3. program edukacije mladih o značaju fizičke aktivnosti za rast i razvoj	1. program fizičkog vežbanja kroz masovne, javne aktivnosti 2. program opremanja prostora za fizičku aktivnost potrebnom opremom
Povrede	1. program edukacije mladih o PPZ 2.	1. program podizanja nivoa bezbednosti u objektima za školovanje i	1. program medijske prevencije povreda	1. program edukacije mladih o PPZ 2.

	program razvijanja saobraćajne kulture kod mladih	njihovoj okolini 2. program podizanja bezbednosti u ostalim objektima koje posećuju mladi i njihovoj okolini		program medijske prevencije povreda
Mentalno zdravlje	1. program edukacije nastavnog osoblja i stručnih saradnika o mentalnom zdravlju mladih 2. program edukacije opšte populacije o mentalnom zdravlju mladih	1. program promovisanja službi, centara i organizacija koje se bave mentalnim zdravljem mladih, medijski putem marketing servisa	1. program edukacije nastavnog osoblja i stručnih saradnika o mentalnom zdravlju mladih 2. program edukacije opšte populacije o mentalnom zdravlju mladih	1. program promocije službi, centara i organizacija koje se bave mentalnim zdravljem mladih, medijski i putem marketing servisa
Poremećaji ishrane	1. program edukacije mladih o zdravoj ishrani 2. program promocije zdrave ishrane putem medija i marketing servisa	1. program edukacije mladih o zdravoj ishrani 2. program promocije zdrave ishrane putem medija i marketing servisa	1. program edukacije mladih o zdravoj ishrani 2. program promocije zdrave ishrane putem medija i marketing servisa	1. program edukacije mladih o zdravoj ishrani 2. program promocije zdrave ishrane putem medija i marketing servisa
Diskriminacija mladih ugroženog zdravlja	1. program suzbijanja stereotipa, žigosanje i diskriminacije mladih sa invaliditetom 2. program suzbijanja stereotipa, žigosanje i	1. program suzbijanja diskriminacije mladih ugroženog zdravlja u školi 2. program suzbijanja diskriminacije mladih ugroženog	1. program suzbijanja diskriminacije mladih ugroženog zdravlja u školi 2. program suzbijanja diskriminacije mladih ugroženog	1. program suzbijanja stereotip, žigosanje i diskriminacija mladih sa HIV/AIDS-om i zavisnika od PAS u ustanovama zdravstvene zaštite

	diskriminacija mladih sa HIV/AIDS-om i zavisnika od PAS u ustanovama zdravstvene zaštite	zdravlja u grupi vršnjaka 3. program suzbijanja diskriminacije mladih ugroženog zdravlja u svakodnevnim situacijama na ulici, autobusu, u prodavnici	zdravlja u grupi vršnjaka 3. program suzbijanja diskriminacije mladih ugroženog zdravlja u svakodnevnim situacijama na ulici, autobusu, u prodavnici	
--	--	---	---	--

NAPOMENE:

- PAS - psihoaktivna supstanca (alkohol, duvan, droga)
- PPI - polno prenosive infekcije
- PPZ - prva pomoć i zaštita
- HIV - virus humane imunodeficijencije
- AIDS ili SIDA - sindrom stečenog gubitka imuniteta
- Problemi i izazovi odrastanja - seksualnost, higijena tela, rizično ponašanje

DODATNE NAPOMENE:

- Navedeni programi namenjeni mladima, moraju da imaju za ciljnu grupu mlade koji se školuju, ali i mlade koji se ne školuju (Samo osnovna škola je obavezna i njeno nepohađanje kažnjivo je. Srednja škola i fakultet nisu obavezni).
- Neki od navedenih programa će biti objavljeni putem konkursa, a neki se već ostvaruju u referentnim zdravstvenim ustanovama.
- Svi navedeni programi koji će se naći u konkursu, sadržaće veoma detaljna uputstva, tj. uslove koje je neophodno zadovoljiti kako bi se konkretan projekat uzeo u razmatranje.
- Preduslov uspešne primene navedenih programa jeste usklađivanje zakonodavstva iz ove oblasti sa zakonodavstvom EU - npr. zakonski utvrđena obaveza uključivanja medija u primarnu zdravstvenu zaštitu

4. KULTURA I SLOBODNO VREME MLADIH

Presek trenutnog stanja i analiza problema

Veoma široku i razuđenu oblast sagledali smo kao skup aktivnosti mladih u okviru vannastavnih aktivnosti, kreativnog iskazivanja, druženja, aktivizma, oplemenjivanja svakodnevnog života, očuvanja tradicije, kulturne produkcije ...

4.a. Kultura

"Razvoj, obrazovanje, usavršavanje, oplemenjivanje, bogaćenje duha; stručna, naročito opšta obrazovanost; načitanost; etička kultura: podizanje pojedinca i celog društva do toga da mu budu ideali: pravičnost, istinitost, čovečnost i uzajamno poštovanje."

«Leksikon stranih reči i izraza»

Milan Vujaklija

Kultura se sastoji od materijalnih, kognitivnih i normativnih elemenata, tj. od predmeta, znanja, te vrednosti i normi.

Kultura je duhovni, geografski i fizički prostor kada komuniciraju kulturno nasleđe, sadašnjost i budućnost. Cilj kulture je prosvetljavanje, odnosno oplemenjivanje mladih i oblikovanje prostora gde će pojedinci razvijati svoju kulturu življenja i doživljaj kulture u skladu sa ličnim afinitetima.

4.b. Slobodno vreme

Vreme bez obaveza, odnosno, kada ga sami sebi kreiramo; sport i rekreacija; socijalizacija; putovanja; zabava; čitanje, muzika, filmovi; infomisanje, mediji; amatersko stvaralaštvo, aktivizam i volonterizam; neformalno obrazovanje...

Sadržaji su pretežno koncentrisani u većim gradovima. Mladi su većinom nedovoljno informisani, pasivni i nezainteresovani.

Sa druge strane, pri izradi programa, ne vodi se računa o potrebama mladih.

Ekonomska situacija organizatore sadržaja čini nesamostalnim i uslovljenim, a programe konzumentu nedostupnim.

Ne postoji organizovano i priznato obrazovanje za menadžment u kulturi i umetnosti i rad sa mladima.

4.a.1. Kultura

Proces dekultralizacije udovoljavanjem masovnim ukusima jedan je od uzroka elitističkog pogleda na kulturu. Veliki potencijal u kulturnom nasleđu, posebno bogatstvu različitih nacionalnih uticaja i tradicija, nedovoljno je iskorišćen.

Nefleksibilnost postojećih institucija onemogućava uključivanje novih grupa u rad, a njihov monopol im otežava afirmaciju.

Malobrojne su mogućnosti za rad. Kadrovi zaduženi za tradicionalne manifestacije ne menjaju njihovu koncepciju i kreativnost, što često dovodi u pitanje smisao daljeg održavanja tih manifestacija.

Rad i program gradskih institucija kulture uglavnom zavisi od volje aktuelnih političkih struktura.

4.b.2. Slobodno vreme

Slabom i nesadržajnom ponudom, kada je reč o kulturi, mlada osoba je primorana da samostalno organizuje svoje slobodno vreme. Postojeće grupe/organizacije mladih često su zatvorenog tipa. Ovo je uzrok stvaranju novih, uključivanju mladih u masovne, otvorene organizacije (sportski klubovi, KUD-ovi...), ili prosto neorganizovanom vremenu mladih.

Najvidljiviji način na koji mladi ispunjavaju svoje slobodno vreme jesu sportske aktivnosti, u klubovima ili samostalnim organizovanjem.

Polje kulture i slobodno vreme mladih takođe smo posmatrali analizirajući ponudu (onih koji kreiraju, organizuju, vode i upravljaju... aktivnostima) i potražnju (konzumenata, posetilaca...)

4.1. PONUDA

Sadržaje ispunjavanja slobodnog vremena mladih i kreiranje kulturnih vrednosti plasiraju institucije (pozorišta, centri za kulturu...), nevladine organizacije, kulturno-umetnička društva, sportski centri i klubovi, klubovi mladih, javna i privatna preduzeća, neformalne grupe i pojedinci.

Potencijal ponude je u mladim ljudima, kulturnom nasleđu i savremenim tehničkim dostignućima.

Identifikovane probleme u vezi sa ponudom svrstali smo u sledeće grupe:

4.1.1. Prostorno – tehnički uslovi

Objekti u kojima deluju »ponuđači« uglavnom su društvena svojina. Kod izvesnog broja nerešeno je vlasničko pitanje zbog neizvršene denacionalizacije, a usled dugogodišnjeg neulaganja oni su u lošem stanju.

Veoma često udruženja/klubovi/grupe ne raspolazu nikakvim prostorom za rad.

Opremljenost postojećih prostora je slaba, oprema je zastarela, a nivo upotrebe savremenih tehnologija veoma nizak.

4.1.2. Ekonomija / finansije

Zbog nedostatka sredstava i nedovoljno razvijenih sistemskih rešenja za finansiranje projekata mladih, programi se teško realizuju. Oni ne razmatraju sa mogućnosti konzumenata i ekonomski su neodrživi.

4.1.3. Programi / aktivnosti

Aktivnosti najpre obimom ne zadovoljavaju potrebe mladih. Prisutni su diskontinuitet sadržaja i prekid dugogodišnjih aktivnosti.

Budžetske institucije i pored zaostale logistike imaju monopol.

Nepovezanost sa institucijama obrazovanja uzrokuje nesklad sadržaja sa uzrastom i potrebama mladih.

Ne postoje izgrađene metode za animaciju, uključivanje i afirmaciju mladih.

4.1.4. informisanost, komunikacija, saradnja

4.1.4.1. Interna informisanost

Ne postoji mreža među institucijama i udruženjima kulture i onih za organizovanje slobodnog vremena mladih na nivou Vojvodine. Ovakvu komunikaciju i saradnju u ovoj oblasti donekle su uspostavile nevladine organizacije, ali je ona i dalje na nivou neformalnih, ličnih kontakata.

4.1.4.2. Intersektorska informisanost

Saradnja između vlasti na različitim nivoima, institucija, udruženja, klubova, škola i privrednih subjekata veoma je slaba. Uspostavljanje ovakve saradnje u interesu je svih strana.

4.1.4.3. Eksterna informisanost

Primetna je neinformisanost sa potrebama i željama konzumenata. Takođe, nedovoljno je razvijeno oglašavanje, a situaciju otežava nedovoljna zainteresovanost i uključenost medija.

4.1.4.4. Međunarodna informisanost

Protekli period izolacije naše zemlje imao je jak uticaj na polje kulture i organizovanje slobodnog vremena mladih. Osim nemogućnosti mladih da posećuju i prate sadržaje u inostranstvu, prekinuti su saradnja, udruživanje i razmena programa.

4.1.5 Kadrovi / obrazovanje

Formalno obrazovanje nije usmereno ka stvaranju adekvatnih, kompetentnih kadrova za rad sa mladima. U institucijama je nedovoljno zaposlenih, a postojeći kadrovi su nezainteresovani. Uz marginalizaciju kompetentnih ljudi nije prisutno sistemsko rešenje za uključivanje mladih.

4.2. POTRAŽNJA

Konzumente sadržaja predstavljaju mladi pojedinci, porodice, neformalne grupe, udruženja, klubovi...

Mladi, svojstveno svom uzrastu imaju izraženu potrebu za samorealizacijom. Dovoljno slobodnog vremena omogućava im da se bave aktivnostima koje smatraju bliskim, a takve i lako prihvataju.

Manji broj mladih aktivan je u različitim organizacijama koje okupljaju mlade (studentske, NVO...)

4.2.1. Informisanost

Mladima često nisu dostupne informacije o programima kulture i aktivnostima za ispunjavanje slobodnog vremena. Ova vrsta informisanosti nije dovoljno zastupljena u medijima, dok istovremeno, mladi ne ulažu napore da do informacija dođu.

4.2.2. Pristup

Mladi većinom prihvataju masovne trendove. Izraženi su linija manjeg otpora i konformizam.

Razlog tome je što mladi ne iskazuju jasno svoje potrebe, ne odgovaraju aktivno na ponuđeno i samim tim ne ostvaruju uticaj na kreiranje ponude.

4.2.3. Finansije

Ponuđeni sadržaji nedostupni su mladima koji najčešće nisu ekonomski samostalni.

Mere za rešavanje definisanih problema (Akcioni plan do 2008. godine)

Pojedinci svoje kulturne potrebe mogu ostvariti samo u interakciji sa zajednicom, okruženjem.

Marketinški pristup rešavanju problema zasnivao bi se na potrebama i željama konzumenata. Odgovaranje na prethodno ispitane potrebe trebalo bi da bude proces koji će objediniti:

- stvaranje ekonomsko-programskih nosilaca institucija kulture sa ciljem samoodrživosti i samostalnosti u procesu formiranja sadržaja i donošenja odluka
- podršku reformi uređenja rada institucija kulture
- donošenje kulturnih strategija
- povezivanje institucija kulture horizontalno i vertikalno i zajedničko kreiranje / pristup informacionim sistemima
- afirmisanje različitih kulturnih vrednosti, razumevanja, tolerancije i suživota
- zagovaranje pravičnosti, jednakosti i uzajamnog poštovanja
- proširenje i decentralizaciju kulturne produkcije
- stvaranje povoljne atmosfere za lični razvoj afiniteta i interesovanja mladih
- uključivanje mladih u proces planiranja i realizacije kulturnih aktivnosti i programa za ispunjenje slobodnog vremena
- razvoj obrazovanja iz domena menadžmenta u kulturi i rada sa mladima
- pružanje podrške omladinskim inicijativama koje imaju za cilj ispunjavanje slobodnog vremena mladih kvalitetnim i konstruktivnim sadržajima
- omogućavanje kontinuiteta aktivnostima iz oblasti kulture i organizovanja slobodnog vremena
- ustanovljavanje sistemskih rešenja finansiranja sa ciljem samoodrživosti inicijativa
- osnivanje omladinskih klubova
- afirmacija amaterskog stvaralaštva i omladinskog aktivizma
- razvoj neformalnog obrazovanja
- aktivno uključivanje obrazovnih institucija u organizovanje mladih
- afirmaciju zdravih stilova života
- otvaranje medija za produkciju mladih i odvajanje više medijskog prostora za sadržaje namenjene mladima
- uređenje kulture masa zasnovane na sadržajima medija
- informatizacija i uvođenje savremenih tehnologija
- povezivanje institucija i organizacija

5. AKTIVNO UKLJUČIVANJE MLADIH U DRUŠTVO, IZGRADNJA CIVILNOG DRUŠTVA, VOLONTERIZAM

Presek trenutnog stanja i analiza problema

Opšti je utisak da je aktivno uključivanje mladih u društvene procese u poslednjoj deceniji minimalno. Kao što smo već naveli, u Vojvodini mladi, između 14 i 29, godina čine veliki procenat ukupnog stanovništva, što zahteva ozbiljno bavljenje ovom problematikom.

Neophodno je uspostavljanje mehanizama i sistema koji će duži period regulisati i obezbediti mladima puteve uključivanja u procese izgradnje vrednosnih poimanja razvoja zajednice, a društvu, sa svakom novom generacijom, kreativne pokretačke impulse.

Jedan od zaključaka istraživanja „Omladina Srbije pred izazovima budućnosti“ jeste da „...Omladina aktivizmu kaže da, ali ne zna gde i kako“. Znači li to da društvo nije na pravi način postavilo okvire koji omogućavaju aktivizam? Da li i koliko društvo ima poverenja u mlade? Koliko mladi imaju poverenja u institucije? Postoji li saradnja institucija i organizacija iz različitih sektora koje otvaraju mogućnosti za aktivno uključivanje mladih u društvo?

Odlučili smo da, s ciljem nalaženja što sveobuhvatnijeg rešenja, ove probleme sagledamo iz tri ugla:

- 5.1. Aktivno učešće mladih u društvu
- 5.2. Izgradnja civilnog društva
- 5.3. Volonterski rad

5.1. AKTIVNO UČEŠĆE MLADIH U DRUŠTVU

Mladi imaju mogućnost da se aktivno uključe u društvena dešavanja, kao i da na njih utiču svojim delovanjem i ostvarenjem ličnih ideja, prvenstveno kao učenici i studenti kroz obrazovne i prateće školske programe, zatim kao korisnici/e i učesnici/e u programima organizacija za mlade, kao članovi/ce organizacija mladih i kao članovi političkih partija.

5.1.1. Škola

U školskoj 2001/2002. godini u srednje škole na teritoriji Vojvodine (Republike Srbije) uveden je novi nastavni predmet Građansko vaspitanje (Uredba u organizovanju i ostvarivanju verske nastave i nastave alternativnog predmeta u osnovnoj i srednjoj školi, Službeni glasnik RS broj 46/01). Učenici koji izraze želju da pohađaju ovaj predmet imaju mogućnost da se upoznaju sa funkcionisanjem društvenog i političkog sistema, što je prvi i važan korak za kasnije adekvatno društveno delovanje.

Kao vannastavna aktivnost, koja učenicima omogućava da iskažu svoje mišljenje i razgovaraju o problemima koji se tiču društvenog života u koji su uključeni, pa čak i da predlažu rešenja nadležnim institucijama, u mnogim školama formiraju se đачke skupštine.

5.1.2. Organizacije za mlade

Pod pojmom organizacije za mlade podrazumevamo sve organizacije i udruženja koja isključivo ili u okviru svoje ukupne delatnosti imaju i programe namenjene mladima. Najveći problem je nepostojanje evidencije i validne statistike o programima za mlade koji se realizuju na teritoriji Vojvodine. Mnogi kvalitetni programi ostaju nezabeleženi i nemaju mogućnost da kontinuirano traju i postanu prepoznatljivi u javnosti, a samim tim i dostupniji korisnicima.

Takođe, problem čini i malo organizacija koje imaju isključivo programe za mlade. Najverovatnije da, zbog slabe ili ograničene podrške lokalne zajednice, ove organizacije i udruženja imaju malu šansu da postanu samoodržive i uglavnom zavise od donacija.

5.1.3. Organizacije mladih

Pod pojmom organizacije mladih podrazumevamo samostalno organizovane grupe i udruženja mladih.

Mnoge organizacije i udruženja imaju posebne organizacione delove koji okupljaju mlade i kojima rukovode mladi: Savez izviđača, Crveni krst, kulturno-umetnička društva, umetnička udruženja, sekcije, grupe i ansambli, sportska društva i organizacije.

Postoji Omladinski savet Vojvodine koja je jedina pokrajinska krovna organizacija i okuplja 8 drugih omladinskih organizacija. Za sada su to i jedine omladinske organizacije koje deluju na nivou Vojvodine.

Najčešće aktivnosti koje ovako organizovani mladi realizuju i na taj način aktivno učestvuju u razvoju zajednice su: kulturni i medijski programi, zaštita okoline, zaštita i promocija ljudskih prava, organizovanje slobodnog vremena mladih, sportske manifestacije, kampanje, ulične akcije i slično.

Najčešći problemi sa kojima se mladi i njihove organizacije sreću jeste nedostatak novca, kako za programe tako i za troškove održavanja organizacije, kao i teškoće u pronalaženju prostora za realizaciju njihovih aktivnosti.

Veliki problem predstavlja i nepostojanje komunikacijskog kanala na relaciji organizacije mladih i lokalna vlast.

5.1.4. Politički aktivizam

Iako mlade u ovom dobu karakteriše entuzijazam i pokretačka životna energija, otvoreni su i spremni za prihvatanje novog, imaju viziju budućnosti kakvu žele, poseduju znanje, služe se savremenim komunikacijskim sredstvima, njihovo prisustvo i nabrojani kvaliteti nisu u očekivanom procentu vidljivi u predstavničkim telima.

Slična situacija je i u političkim partijama – čak i partije koje u članstvu imaju veliki procenat mladih, u rukovodećim telima tih istih partija mladih gotovo da i nema. Neke političke partije imaju organizovane podmlatke koji imaju značajnu ulogu u razvoju i promociji budućih mladih političara.

5.2. IZGRADNJA CIVILNOG DRUŠTVA

Pojam civilnog društva podrazumeva "...Svojevrsni razmenski odnos između društva i države, sa svim elementima napetosti i (ne)zadovoljstva u tom odnosu - od kritike, kontrole i sukoba, do kompromisa i saradnje na planu maksimiranja građanskih sloboda i davanja smisla životu društvene zajednice."

(Prof. dr Jovan Komšić "Uvod u demokratiju i lokalnu samoupravu")

U prvom poglavlju videli smo na koje načine mladi učestvuju u društvenim procesima i koje mogućenosti imaju za ostvarivanje svojih vizija društva i društvene promene.

Izgradnja civilnog društva podrazumeva saradnju svih aktera koji u njoj učestvuju - u ovom smo poglavlju, s toga, odlučili da svoju pažnju posvetimo problemima koji, iz perspektive mladih, postoje u praktičnoj realizaciji ovog zajedničkog delovanja.

5.2.1. Saradnja

Saradnje nema među institucijama i organizacijama, nevladine organizacije nisu dovoljno demokratske, veliko nerazumevanje među akterima iz različitih sektora (npr. političke partije i nevladin sektor...), ne postoje mreže koje okupljaju raznorodne organizacije oko realizacije iste ideje.

5.2.2. Informisanost

Mladi nisu informisani o društvenim dešavanjima.

Nema medija za mlade, ne postoji svest o tome da informacije treba podeliti, naročito sa ljudima koji zajednički realizuju neku ideju, nisu dovoljno savladane savremene metode javnog obraćanja...

5.2.3. Motivisanost

Mladi nisu motivisani da se uključe u proces izgradnje civilnog društva, i vrlo je loša promocija njihovog uspeha.

Kao posebno osetljivo pitanje u društvu ocenjujemo rodnu ravnopravnost, kojoj treba posvetiti dodatnu pažnju i uložiti napore ka njenom uspostavljanju i uravnotežavanju, s ciljem adekvatnijeg i savremenijeg funkcionisanja društva.

5.3. VOLONTERSKI RAD

Volonterski rad su "one aktivnosti kojima se ljudi bave po sopstvenoj želji, bilo da to rade spontano i individualno bilo organizovano i permanentno, delujući kroz institucije i službe, ali uvek bez materijalnih satisfakcija, izuzimajući moralne i druge društvenih satisfakcija."

(dr Milosav Miroslavljević)

Volonterski rad izdvojili smo kao posebno, treće poglavlje, jer smo zaključili da mladi ljudi danas ili imaju pogrešnu predstavu o ovom obliku društvenog angažmana, ili je nemaju uopšte. Kao i u prethodnom delu, izdvojili smo sledeće probleme.

Ne postoji promocija volonterskog rada; ne postoje volonterski centri; organizacije koje se bave volonterskim radom nisu umrežene; ne radi se na motivaciji mladih da se volonterski angažuju; način na koji je mlada generacija odrastala doveo je do nezainteresovanosti za volonterski rad...

Mere za rešavanje definisanih problema (Akcioni plan do 2008. godine):

5.1.1. Škola		
<i>problem</i>	<i>šta se može uraditi</i>	<i>kako</i>
Nastavnici i nadležni koji donose odluke u školama, nisu obučeni i motivisani za aktiviranje djačkih parlamenata	- analizirati trenutno stanje - obučiti i informisati nastavni kadar u školama, donosiocje odluka u školama, učenike	- istraživanje - radionice - edukativni seminari - medijska kampanja
Nije razvijena koordinacija djačkih parlamenata od strane učenika; nerazvijena svest i nedovoljna informisanost o mogućnostima koje pruža aktivno učešće u djačkom parlamentu		
Novi Zakon o osnovama sistema vaspitanja i obrazovanje predviđa djačke parlamente samo u 7., 8. i 9. razredu	- pratiti primenu Zakona u praksi	

5.1.2. Organizacije za mlade		
<i>problem</i>	<i>šta se može uraditi</i>	<i>kako</i>
Nema evidencije i statističkih podataka o programima za mlade koji su realizovani ili se realizuju na teritoriji AP Vojvodine	- uraditi detaljno istraživanje - napraviti preciznu evidenciju, koja bi uključivala i preglede kompletnih izveštaja realizovanih projekata, evaluacije i monitoringa; podaci bi bili publikovani i dostupni svim zainteresovanim - osnovati info centar pri nekom od nadležnih	- istraživanje - objavljivanje publikacije sa podacima koji su dobijeni - medijska kampanja - kodeksa rada organizacija - uslovi konkursa za projekte koji bi obavezno zahtevali da svi realizovani projekti moraju da imaju potpun izveštaj, priloženu i analiziranu evaluaciju i
Nepostojanje kontinuiteta konkretnih programa za mlade		
Programi za mlade nisu vidljivi u javnosti		
Malo je organizacija koje rade samo sa mladima		

Slaba podrška lokalne zajednice	pokrajinskih sekretarijata (predlog: Sekretarijat za omladinu i sport), koji će sačiniti bazu podataka i razradjivati sisteme interne i eksterne komunikacije	izveštaj o monitoringu; gde god postoji mogućnost projekte realizovati u partnerstvu organizacija iz različitih sektora (nvo, škole, lokalna samouprava, političke partije, preduzeća); voditi računa da projekti budu ravnopravno dostupni za oba pola, a gde je moguće tražiti da korisnici/učesnici u programima budu ravnopravno zastupljeni uzimajući u obzir pol
Nedovoljne mogućnosti da organizacije postanu samoodržive	- postaviti precizne uslove konkursa za sve projekte koje IZVRŠNO VEĆE APV finansira - raditi na animiranju organizacija da se specijalizuju za programe za mlade - koristiti iskustva AKCIONOG PLANA POLITIKE ZA MLADE U VOJVODINI inicirati izradu LOKALNIH AKCIONIH PLANOVA za mlade	
Nepostojanje zakona o NVO	- u proceduri	

5.1.3. Organizacije mladih		
<i>problem</i>	<i>šta se može uraditi</i>	<i>kako</i>
Organizacije mladih nemaju prostor za rad Nema kvalitetne saradnje sa lokalnom samoupravom	- zadužiti osobu u lokalnoj samoupravi da kontaktira i pomaže organizacijama mladih; ova osoba trebalo bi da ima iskustva u radu u nevladinom sektoru - osposobljavanje neiskorišćenih prostora (škole, grad...) - uspostaviti saradnju sa lokalnom samoupravom	- uspostaviti i održavati kontakt sa lokalnom samoupravom - zajedničke akcije

5.1.4. Politički aktivizam		
<i>problem</i>	<i>šta se može uraditi</i>	<i>kako</i>
Mladi nisu motivisani za politički aktivizam	- upoznati mlade sa pojmom "politički aktivizam mladih" - upoznati kreatore partijskih programa i aktivnosti sa potrebama i problemima mladih - informisati mlade u političkim partijama o mogućnostima i načinima kako da obezbede i osiguraju veću učešće u kreiranju partijskih programa i donošenju odluka	- predavanja i seminari - zajednički sastanci podmladaka različitih partija radi razmene iskustava i ideja - zajednički sastanci podmladaka i kreatora partijskih programa i aktivnosti - zajedničko informisanje o aktivnostima nevladinog sektora i političkih partija - razvijanje saradnje sa nvo - zajednički seminari predstavnika podmladaka političkih partija i predstavnika nvo
Nedovoljan uticaj podmladaka na odluke partije		
Nedovoljno razumevanje problema i potreba mladih od strane kreatora partijskih programa i aktivnosti		
Pogrešna predstava mladih o tome šta je politički aktivizam		

5.2. Izgradnja civilnog društva		
5.2.1. Saradnja		
<i>problem</i>	<i>šta se može uraditi</i>	<i>kako</i>
Nerazumevanje aktera različitih sektora (društvene/državne institucije, nvo, biznis sektor, političke partije)	- poboljšati komunikacione veštine (predstavnici svih sektora) - osnovati info-centar (videti: 5.1.2.)	- seminari - gde god postoji mogućnost projekte realizovani u partnerstvu organizacija iz različitih sektora (videti: uslove konkursa 5.1.2.)
Nepostojanje pravila komunikacije unutar postojećih mreža		
Nedovoljna saradnja unutar svakog sektora		

5.2.2. Informisanost		
<i>problem</i>	<i>šta se može uraditi</i>	<i>kako</i>
Nema medija za mlade koji animiraju, motivišu i informišu mlade o mogućnostima za aktivno učešće u društvenom životu	- osnovati specijalizovane medije za mlade - izraditi u postojećim medijima programe za mlade koji će imati za cilj da prate aktivnosti mladih, da ih informišu, motivišu i animiraju da se aktivno uključe u društveni život	- osnovati specijalizovane medije za mlade - izraditi programe za mlade u postojećim medijima - organizovati edukativne seminare
Ne postoji svest o tome da treba deliti informacije	- upoznati mlade sa savremenom metodologijom javnog obraćanja; omogućiti im da naučeno praktično primene u programima/medijima za mlade	
Nisu dovoljno savladane savremene metode javnog obraćanja		

5.2.3. Motivisanost		
<i>problem</i>	<i>šta se može uraditi</i>	<i>kako</i>
Mladi nisu motivisani za aktivno učešće u procesu izgradnje civilnog društva	- motivisati mlade da se aktivno uključe u proces izgradnje civilnog društva	- predavanja i seminari - okrugli stolovi - saradnja sa medijima i medijskim programima za mlade
Loša promocija uspeha mladih	- dati mogućnost mladima da organizuju i učestvuju na okruglim stolovima na ovu temu - u info-centru (videti: 5.1.2.) sačiniti bazu podataka o uspesima mladih u svim oblastima - novim Zakonom o visokom obrazovanju uvodi se kreditni sistem (ECTS) te bi na univerzitetima trebalo uvesti da jedan mali deo kredita iz opcionalnih predmeta može da se dobije putem rada u studentskim i omladinskim organizacijama.	- sastanci sa predstavnicima univerziteta - promocija kreditnog sistema (ECTS)

5.3. Volonterski rad		
<i>problem</i>	<i>šta se može uraditi</i>	<i>kako</i>
Neobaveštenost, nepoznavanje i nemotivisanost mladih, organizacija i institucija o/za volonterski rad	- upoznati predstavnike sva tri sektora sa bazičnim idejama volonterskog rada - obučiti predstavnike sva tri sektora o osnovima volonterskog menadžmenta - upoznati mlade sa bazičnim idejama volonterskog rada - poboljšati kvalitet života mladih u školama / ili fakultetima/ kroz organizovanje raznih akcija u kojima bi mladi mogli dati svoj doprinos (volonterski rad) - podstaći institucije za volonterizam i omogućiti mladim ljudima da volonterski stiču radno iskustvo u svojoj struci u državnim ili neprofitabilnim institucijama	- okrugli stolovi - seminari - akcije - kampanje
Pogrešna predstava o tome šta znači volontirati	- medijski što više pratiti volonterski rad, kao i sve aktivnosti koje su vezane za razvoj volonterizma	
Volonterski rad nije priznat od strane društva		
Osim u Zakonu o radnim odnosima u državnim organima, u našem pozitivnom pravu nema odredbi o volonterskom radu u preduzećima (Zakon o radu)		
	- upoznati javnost sa idejom volonterizma - inicirati unošenje odredbi koje bi regulisale volonterski rad u Zakon o radu	

Rodna jednakost		
<i>problem</i>	<i>šta se može uraditi</i>	<i>kako</i>
Deca odrastaju u sredini koja je u velikoj meri još uvek patrijarhalna	- upoznati mlade sa pojmovima rodna ravnopravnost i diskriminacija već od predškolskog uzrasta	- seminari - predavanja - programi u medijima - voditi računa da projekti koje finansira IZVRŠNO VEĆE APV budu ravnopravno dostupni za oba pola, a gde je moguće tražiti da korisnici/učesnici u programima budu ravnopravno zastupljeni kada je reč o polu (videti: uslovi konkursa 5.1.2.)
Neosetljivost odraslih za pitanje rodne ravnopravnosti i pitanje diskriminacije uopšte	- upoznati nastavni kadar u predškolskim ustanovama i školama sa pojmovima rodna ravnopravnost i diskriminacija - dodatno edukovati nastavni kadar i osposobiti za realizaciju posebnih programa sa ovim temama	
Nastavni kadar u predškolskim ustanovama i školama nije dodatno edukovan za ove probleme		

6. MOBILNOST I INFORMISANOST MLADIH

Presek trenutnog stanja i analiza problema

6.1. MOBILNOST (POKRETLJIVOST) MLADIH U VOJVODINI

Pojam mobilnosti mladih podrazumeva obrazovnu, kulturnu i turističku pokretljivost, kao i međunarodnu saradnju i razmenu. Mobilnost obezbeđuje otvorenost u komunikaciji sa drugim društvima i kulturama, što uključuje poznavanje, tolerisanje i poštovanje međusobnih različitosti. Pored socijalnog učenja kroz interkulturalni pristup, mobilnost omogućava razmenu ideja i obogaćivanje iskustava.

Mobilnost mladih iz Vojvodine je na nezavidnom nivou. Pokretljivost otežavaju loša materijalna i socijalna situacija mladih, nepostojanje adekvatne infrastrukture, sporost reformi u društvu, ograničenost slobode kretanja u regionu (postojanje strogog viznog režima) i dr.

Loša materijalna i socijalna situacija prouzrokovala je inertnost među mladim ljudima, doprinela širenju nacionalizma i ksenofobije i rezultirala nezainteresovanošću mladih na polju pokretljivosti, komunikacija i razmene iskustava.

U domenu infrastrukture situacija je izrazito nepovoljna: omladinski smeštajni kapaciteti (hosteli, odmarališta, kampovi) ne postoje, hoteli su nepristupačni sa aspekta finansijskih mogućnosti mladih, studentski domovi nisu dostupni kao potencijalni smeštajni kapaciteti. Takođe, retki su informativni punktovi koji bi pružali neophodne turističke informacije, kako za inicijativni, tako i za receptivni turizam.

Iako postoji spremnost mladih da prihvate aktuelne reforme, određene društvene strukture i pojave koče i usporavaju njihovo sprovođenje. Proces usklađivanja naših propisa sa međunarodnim standardima teče veoma sporo (Bolonjska deklaracija, Lisabonska konvencija...), što ograničava pokretljivost mladih uopšte. Dugogodišnja zatvorenost društva prouzrokovala je neintegrisanost mladih u evropske tokove.

Najuočljiviji problem je strogog viznog režima. Postoje države za koje se može reći da gotovo nikada ne izdaju vize našim državljanima (tranzitne ili turističke), što u startu, u ogromnoj meri, ograničava svaku pokretljivost vojvođanske omladine. Mladi najčešće spadaju u grupu nezaposlenih, a samim tim su u još nepovoljnijem položaju, jer teže dolaze do viza. Zbog toga se moraju iskoristiti postojeća regionalna povezivanja, kao prvi oblik »probijanja granica« i omogućavanja turističke ili obrazovne pokretljivosti, a u okviru programa »Vojvodina – Evroregija« neophodno je nadležnim pokrajinskim organima ukazati na potrebu mladih iz Vojvodine da upoznaju i komuniciraju sa vršnjacima iz regiona.

6.1.1. Loša materijalna i socijalna situacija

6.1.1.1. Mladi novac najčešće troše samo na standardna putovanja, kao što su letovanja ili zimovanja, dok se o nekoj kulturnoj ili obrazovnoj pokretljivosti teško može govoriti (mladi iz manjih sredina su primorani da se obrazuju uglavnom u svojim mestima).

6.1.1.2. U velikoj većini slučajeva roditelji su u nemogućnosti da finansiraju češća putovanja svoje dece, dok su ona, sa druge strane, vrlo često nemoćna da sama obezbede sredstva.

6.1.2. Nepostojanje adekvatne infrastrukture

6.1.2.1. Loša je situacija na polju saobraćajne infrastrukture. Prevoz je nesiguran, usluga nekvalitetna - željeznica kasni, kvarovi u autobuskom prevozu su vrlo česti, nema popusta za mlade.

6.1.2.2. U domenu smeštajne infrastrukture ponuda je izrazito mala, primetno je odsustvo bitnih informacija (ne postoji npr. web strana sa potrebnim informacijama o smeštajnim kapacitetima), a određeni objekti koji su nekada bili predviđeni za omladinski turizam sada se koriste u druge svrhe (kampovi su uglavnom mesta u kojima su smeštena izbegla i prognana lica, dok odmarališta za decu i omladinu koriste turističke agencije u izrazito komercijalne svrhe).

6.1.2.3. Mali je broj specijalizovanih, edukativnih i tematskih kampova za okupljanje mladih (sa obrazovnim, sportsko-rekreativnim ili kulturnim sadržajima), kao što se ne praktikuju ni edukativne ekskurzije u okviru bliskih regija (DKMT; Vojvodina – Osiječka županija – Tuzlanski kanton).

6.1.3. Ograničenost slobode kretanja u regionu (Strog vizni režim)

Restriktivni vizni režim direktno ograničava potpunu slobodu kretanja. On se može ublažiti korišćenjem pograničnih viza i propusnica ili posetom zemljama koje od državljana Srbije i Crne Gore ne zahtevaju posedovanje vize za ulazak u zemlju.

6.2. INFORMISANJE MLADIH U VOJVODINI

U Vojvodini, za razliku od mnogih razvijenih evropskih zemalja, ne postoje klasični informativni centri za mlade, kao ni posebni omladinski mediji. Njihov nedostatak značajno utiče na stepen informisanosti mladih i njihovo učešće u društvu. Postojeće omladinske organizacije nisu dovoljno umrežene, ni međusobno integrisane. Zato je njihovo delovanje ograničeno i usmereno na veoma mali broj mladih ljudi.

Mladi se najčešće informišu putem elektronskih medija. U Vojvodini su izuzetno retki specijalizovani elektronski mediji posvećeni mladima (postoje primeri, kao u Subotici, gde mladi uređuju i vode nekoliko omladinskih emisija, ali se ne zadržavaju dugo).

Nekada su postojali omladinski časopisi, koji su kvalitetno i podjednako obrađivali društveno-političke teme, zabavu, sport i nisu se samo ograničavali na praćenje i komentarisanje događaja, već su organizovali i druge vidove aktivnosti (izdavaštvo, tribine, koncerti, multimedijalni performansi). Paradoksalno, demokratizacijom društva omladinske emisije i časopisi, koji su bili finansirani od strane državnih institucija, nestali su. Neophodno je da država obezbedi sredstva i iskoristi medije čiji je osnivač (Dnevnik, TVNS...) za afirmaciju omladinskih sadržaja.

Omladinski štampani mediji na jezicima manjina su uglavnom zabavnog karaktera i bave se više uspešnim pojedincima, a manje problemima mladih u kontinuitetu.

U poslednje vreme internet predstavlja najveći izvor informacija za mlade, ali je u velikoj meri nedostupan, jer škole nisu opremljene, ili su mladi slabo obučeni i ne vešti u korišćenju interneta.

Postavlja se pitanje da li mladi uopšte žele da budu informisani na uobičajen način, odnosno, šta žele da čuju i na koji način žele da se uključe u društvo. Iscrpljeni svakodnevnim informacijama mladi beže od vesti koje se bave stanjem u društvu.

Neophodni su omladinski informativni centri koji bi omogućili stvaranje i delovanje na sopstvenom medijskom prostoru. Ovi mediji trebalo bi da budu ozbiljni, uticajni i višjezični, a u svom radu moraju koristiti savremene tehnologije.

Mladima je potrebno da budu kvalitetno informisani o svojim pravima i mogućnostima, kao i o programima i uslugama koje im se nude. Tu se pre svega misli na školske i vanškolske aktivnosti, posebne i dopunske vidove obrazovanja, neformalno obrazovanje, učešće u pojedinim projektima, stipendiranje, zapošljavanje i napredovanje u karijeri, socijalno, zdravstveno i dopunsko osiguranje, pravnu zaštitu, stanovanje, volonterski rad, sportske i kulturne aktivnosti, mobilnost, omladinski turizam itd.

6.2.1. Nedostatak omladinskih medija

6.2.1.1. Domaći mediji (i štampani i elektronski) uglavnom se bave dnevno političkim informacijama i njihovo obraćanje mladima je selektivno.

6.2.1.2. Veoma su retke stalne rubrike za mlade u dnevnim novinama (periodično se obrađuju HIV, narkomanija...)

6.2.1.3. Ne postoje omladinski informativni centri u kojima bi mladi mogli da se informišu o svojim pravima, mogućnostima, programima za razvoj i napredovanje.

6.2.2. Politički uticaj na društvene procese i medije

6.2.2.1. U većini medija i dalje su prisutni nacionalizam, ksenofobija, propagandni sadržaji, rasna i verska netrpeljivost.

6.2.2.2. Nedostaje analitičko novinarstvo koje bi sagledalo društvene procese, događaje i pojave. Uređivačka politika u mnogim sredstvima javnog informisanja je takva da se najčešće objavljuje ono što vlastima odgovara.

6.2.3. Profesionalna nesigurnost mladih u medijima

6.2.3.1. Nerešen je status honorarnih saradnika. Uprkos tendenciji rasta broja mladih ljudi u medijima i njihovoj ambiciji da doprinesu reformama, višegodišnji status honorarnih saradnika sputava njihovo profesionalno ostvarivanje.

6.2.3.2. Nedostaje motivacija. Mladi su sve manje zainteresovani da rade na medijima, jer nisu dovoljno motivisani. Honorari mladih novinara su nedovoljni i kasne, programi sa omladinskim sadržajem rade se najčešće volonterski.

6.2.3.3. Postoji generacijski jaz. Omladinske programe, rubrike i emisije uređuje "zastareli" rukovodeći kadar ljudi koji nisu mladi.

6.2.3.4. Slaba je osposobljenost za rad u medijima. Domaći mediji oskudevaju u stručno edukovanim novinarima. Zastupljenost i poznavanje novih tehnologija je na veoma niskom nivou, zastarela tehnologija onemogućava i samorazvijanje, samoobrazovanje mladih u medijima.

Mere za rešavanje definisanih problema (akcioni plan do 2008. godine):

MOBILNOST MLADIH		
<i>Problemi</i>	<i>Šta se može uraditi</i>	<i>Kako</i>
Loša materijalna i socijalna situacija mladih	Stipendije	Finansijska pomoć za srednjoškolce i studente radi stručnog usavršavanja (obrazovna mobilnost)
	Ekskurzije	Popusti za omladinske ekskurzije
	Hosteli	Osnivanje
Nedostatak informacija	Postavljanje informativnih punktova (mesta, lokacije, turistička ponuda, smeštaj...)	Svake godine po dva nova punkta u Vojvodini
		Internet prezentacija punktova

INFORMISANJE MLADIH		
<i>Problemi</i>	<i>Šta se može uraditi</i>	<i>Kako</i>
Nedostatak omladinskih medija i nepostojanje omladinskih informativnih centara	Radijske i tv emisije	Jednom nedeljno na pokrajinskom javnom servisu, omladinska radio i tv emisija u trajanju od 45 minuta
	Omladinske novine	Osnivanje omladinskih radio i tv stanica
		- Finansiranje podlistaka u dnevnim novinama - Apliciranje za izradu projekata omladinskih novina
	Internet prezentacija	Postavljanje internet prezentacije
Osposobljenost za rad u medijima	Edukovati nove generacije novinara	Radionice
		Seminari
		Studijska putovanja

7. EKOLOGIJA I ODRŽIVI RAZVOJ

Presek trenutnog stanja i analiza problema

“Zemlja se može eksploatisati i ogoleti tokom pet godina u korist brzog profita, ali stotinu godina čuvanja i negovanja ne će u potpunosti otkloniti štetu” (Glikson, 1971).

Suočeni sa ubrzanom degradacijom životne sredine i eksploatacijom prirodnog bogatstva mladi ljudi, u želji da utiču na svoju budućnost, odlučili su da složno nastupe, tražeći da dalji ekonomski i privredni napredak bude u skladu sa održivim razvojem.

Aktivno učešće mladih u stvaranju zdrave i nezagađene životne sredine primaran je cilj. Ulaganje u ekološku edukaciju mladih i obrazovanje visoko-stručnih ekoloških kadrova dovelo bi do stvaranja odlučnog javnog mnjenja koje poštuje, razume i štiti svoju životnu sredinu i prirodna bogatstva.

Ovakav stav potvrđuje i činjenica da se buđenje ekološke svesti najpre javilo kod mladih koji su još osamdesetih godina prošlog veka, kroz različite vidove udruživanja i delovanja, počeli uticati na celokupnu populaciju i njen odnos prema životnoj sredini.

Trenutno stanje životne sredine ukazuje na potrebu da prioritet bude rešavanje nagomilanih problema. U Vojvodini postoje dve „vruće tačke“ koje zahtevaju hitnu sanaciju.¹ Takozvane „vruće tačke“ nalaze se u oblastima Novog Sada i Pančeva. Postoji još niz rizičnih lokaliteta (npr. skladišta goriva pored Sombora i Novog Sada).² Veliki problem u Vojvodini je i stanje, a posebno odnos prema ionako redukovanim površinama pod šumskim zajednicama i autohtonim ekosistemima. Ukoliko se na tom planu ne budu preduzeli radikalni koraci, posledice mogu biti fatalne. U nasleđe budućim generacijama ostaće potpuno osiromašen živi svet. Degradirani šumski prostori biće pretvoreni u nekvalitetne plantaže pojedinih drvenastih vrsta, a zaštićena područja (Nacionalni park i rezervati prirode) biće upropašćeni. Krajnji rezultat ovakvih procesa je potpuno narušavanje prirodne ravnoteže i ugrožavanje opstanka ljudske populacije.

Da bi se omogućio dalji napredak ljudske populacije neophodno je usvajanje i primenjivanje održivog razvoja. Osnovna ideja održivog razvoja jeste zadovoljavanje potreba sadašnjih generacija, bez uskraćivanja mogućnosti narednim generacijama da zadovolje svoje potrebe.

7.1. ZAKONSKA REGULATIVA

U slučaju nerazvijene ekološke svesti, najadekvatniji način očuvanja prirodnih bogatstava i zdrave životne sredine su jasni, precizni i primenjivi zakoni.

¹ Izveštaj SR Jugoslavije- Posledice NATO bombardovanja na životnu sredinu u SR Jugoslaviji, Savezno ministarstvo za razvoj, nauku i životnu sredinu, Beograd 2000.

² "The Kosovo Conflict-Conseljuences for the Environment and Human Settlements", UNEP, UNCHS, Geneva 1999.

7.1.1. Međunarodni ugovori i konvencije

Zahvaljujuć u razvoju ekološke svesti u svetu, i želje za približavanjem naše zemlje svetu, ratifikovani su mnogi međunarodni ugovori i konvencije, a neki od njih veoma bitni, tek bi trebalo da se ratifikuju. Otvaranjem naše zemlje regionu i svetu, ne će biti dovoljno samo ratifikovanje, ve ć i obaveza implementacije svih potpisanih ugovora i konvencija. U ovom trenutku, kada se ekološki bitne informacije i dalje čuvaju kao tajna, jedan od prioriteta je ratifikovanje i implementacija Arhunske konvencije, jer prav na život u zdravoj životnoj sredini jeste pravo svih ljudi, a ne samo mladih.

7.1.2. Domać a regulativa

Domaće zakonodavstvo temelj je zdrave životne sredine, a samim tim i zdravog društva. Usklađivanje domaće g i stranog zakonodavstva, kao i razvoj domaće g zakonodavstva u polju zaštite i unapređenja životne sredine, jedan je od neophodnih segmenata napretka i prihvatanja naše zemlje od strane ne samo Evropske unije, ve ć i celog sveta.

7.1.3. Odgovornost i monitoring

Uspostavljanje sistema odgovornih lica i jasan nadzor i njihov monitoring, omogućio bi ve ć u motivisanost pojedinaca da brinu o zdravoj životnoj sredini. Visoko stručni timovi za monitoring i inspekcije garant su opstanka zdrave životne sredine. Odgovornost ne može biti kolektivna, ali posledice mogu biti pogubne za celokupnu populaciju.

7.2. EKOLOŠKO OBRAZOVANJE

Ekološka svest gradi se od trenutka kada dete počne da shvata i proučava svet oko sebe. Uticaj okoline na stavove i ličnost pojedinca je neminovan. Samo zdrava i ekološki obrazovana okolina može da omogućić zdrav opstanak budu ć ih pokolenja.

7.2.1. Formalno ekološko obrazovanje

Formalno ekološko obrazovanje dece i omladine odvija se kroz obrazovni sistem, još uvek krut i teorijski, bez mogućnosti iskustvenog učenja. Priroda, njene lepote, tajne i potreba za njenim očuvanjem ne može i ne sme biti teorija, ve ć način življenja, sa jasnom odgovornoš ć u svakog mladog čoveka.

7.2.1.1. Osnovno i srednjoškolsko obrazovanje

Trenutno je ekološko obrazovanje u osnovnim i srednjim školama zastupljeno u nastavi biologije i uglavnom mu se ne poklanja dovoljno pažnje. Osnovno obrazovanje mladih ljudi mora kao svoj bitan segment sadržati i ekološko obrazovanje, koje će pored teorijskog pristupa graditi i svest o potrebi za očuvanjem i zaštitom životne sredine. Srednja škola bi trebalo da obezbedi dovoljan broj kadrova koji bi u saradnji sa više i visoko obrazovanim kadrovima mogli pružiti realnu podršku očuvanju i unapređenju životne sredine, kao i praktičnu primenu održivog razvoja.

7.2.1.2. Više i visoko obrazovanje

Razvoj više i visoko obrazovanih kadrova, dobro upoznatih sa početničkim greškama drugih zemalja, kao i njihovo povezivanje u multidisciplinarne timove, uz pristup adekvatnoj opremi i informacijama, neophodan su temelj čistoj i zdravoj životnoj sredini i održivom razvoju.

7.2.2. Neformalno ekološko obrazovanje

Razvoj ekološke svesti i porast potreba za ekološkim informacijama dovodi do potrebe razvoja neformalnog ekološkog obrazovanja. Bitnu ulogu u ovom segmentu pored državnih institucija i medija imaju udruženja građana i istaknuti pojedinci, koji svojim inicijativama pospešuju razvoj održivog društva.

7.3. ENERGIJA

Za sve svoje aktivnosti i stvaralački rad čovek troši energiju. Potrebe za energijom svakoga dana sve više rastu, dok se količine lako dostupne, jeftine i "čiste" energije iz dana u dan smanjuju.

7.3.1. Konvencionalni izvori energija

Racionalno korišćenje konvencionalnih izvora energije, kao i ulaganje u sisteme za njihovu efikasniju i čistiju eksploataciju, smanjilo bi štetne uticaje koje način dobijanja ili nus-produkti potrošnje imaju na životu sredinu, pa samim tim i na ljude. Pravilno odlaganje ostataka upotrebe konvencionalnih izvora energije način je da se mladima omogući zdrava i nezagađena životna sredina, a uvođenjem modernih metoda eksploatacije fosilnih goriva smanjila bi se degradacija staništa mnogih vrsta, uključujući i čoveka.

7.3.2. Alternativne energije

Promocija i razvoj alternativnih izvora energije doveli bi do smanjenja opterećenosti životne sredine. Većom primenom alternativnih izvora očuvala bi se neobnovljiva prirodna bogadstva i za buduće generacije.

7.3.3. Održivo korišćenje energije

Održivo korišćenje energije obuhvata mogućnost normalnog razvoja populacije, koja jasno planira, racionalno koristi i poštuje svoje izvore energije. Ulaganjem u smanjenje gubitka energije štede se i čuvaju neobnovljivi izvori, koji će sadašnjim i budućim generacijama obezbediti nesmetan razvoj i napredak.

7.4. ZAŠTITA PRIRODE

Čovek je sastavni i neodvojivi deo prirode. Boravak u prirodi pozitivno utiče na čoveka, naročito na mlade, što dokazuje i dugogodišnja praksa odlaska dece i mladih na programe "škole u prirodi". Samo zdrava i očuvana priroda može čoveku podariti odmor i relaksaciju, koja mu je neophodna za normalan razvoj i rad.

7.4.1. Zaštita zemljišta

Plodno zemljište predstavlja jedan od najvažnijih i najvećih prirodnih bogatstava Vojvodine. Samo pravilan odnos prema zemljištu omogućio bi i budućim generacijama da uživaju u bogatim i zdravim plodovima žitnice. Bespravna gradnja i nepravilna upotreba pesticida najveća su pretnja plodnom zemljištu Vojvodine.

7.4.2. Zaštita voda

Voda je temelj života i osnovna komponenta svakog živog bića. Voda ili pokreće razvoj ili ograničava progres svake zajednice - od porodice do civilizacije. Racionalnom upotrebom vode pospešuje se njena dostupnost i kvalitet. Sve što bacimo u životnu sredinu, pre ili kasnije, dospeće u vodu. Voda se nalazi u stalnom procesu kruženja. Posredstvom ciklusa kruženja vode u prirodi zagađujuće materije ponovo dolaze do ljudi i na njih vrše štetan uticaj, naročito izražen kod omladine u razvoju.

7.4.3. Zaštita vazduha

Prisustvo velike količine zagađujućih materija u vazduhu sve je uočljivije iz dana u dan. Gusti smog, prisutan u gradovima, utiče štetno na zdravlje ljudi. Smanjenjem emisije aerozagađenja i ozelenjavanje gradova jedan je od vidova borbe i sanacije ove vrste zagađenja.

7.4.4. Biodiverzitet

Bogatstvo jednog područja, regije ili države obuhvata i biološku raznovrsnost, koju to područje, regija ili država poseduje. Što je neki ekosistem raznovrsniji, to je otporniji na različite spoljne uticaje. Vojvodina se može pohvaliti veoma dobrim biodiverzitetom, koji otvara mnoge mogućnosti, naročito u razvoju ekoturizma. Stalna briga brige o biodiverzitetu jedan je od nezaobilaznih segmenata razvoja Vojvodine kao integralnog dela Evrope. Ne postoji cena koja može nadoknaditi gubitak jedne specifične vrste, koja predstavlja "malu", ali nezaobilaznu kariku u lancu ishrane.

7.4.5. Nacionalni parkovi i rezervati prirode

Područja koja su posredstvom dugogodišnjeg rada i proučavanja dobila status nacionalnih parkova i rezervata prirode, nalaze se na prekretnici svog opstanka u obliku koji zaslužuju. Vrednost svakog specifičnog ekosistema je neprocenjiva. Kada se jednom poremeti ravnoteža u ekosistemu skoro je nemoguće njegovo potpuno obnavljanje. Dužnost svih nas je da zaštićena područja negujemo i čuvamo, ulažemo u njih isti entuzijazam koji ulažemo u sopstvenu budućnost. Razvojem modernog potrošačkog društva, jedino preostalo utočište od svakodnevice i mesta kontakta sa prirodom su rezervati prirode i nacionalni parkovi, koji plene svojom lepotom i mirom.

7.4.6. Odgovornost i monitoring

Svaka greška u prirodi se skupo plaća. Odgovornost nad rezervatima prirode, nacionalnim parkovima i biodiverzitetom mora biti jasno definisana, kao i odnos svih ljudi prema tome. Priroda je naše zajedničko blago i svi imamo pravo da je štitimo i ukazujemo na njeno uništavanje. Propusta u tretiranju rušitelja prirode ne sme biti, jer je najstrašniji genocid onaj izvršen nad još nerođenim pokolenjima.

7.5. METODE OČUVANJA, ZAŠTITE I OBNOVE ŽIVOTNE SREDINE

SR Jugoslavija (samim tim i njena naslednica Srbija i Crna Gora) prihvatila je koncept Održivog razvoja tokom priprema za Samit u Riju 1992. godine. Koncept održivog razvoja obuhvaćen je i usvojen prostornim planom za Republiku Srbiju (1996.). Temeljni dokument o održivom razvoju jeste Agenda 21, koja u 40 poglavlja daje smernice za opstanak ljudske populacije.

7.5.1. Lokalna agenda 21

Izrada i primena lokalnih agendi u svakom regionu, području ili gradu donosi jasnu viziju budućnosti koja je u harmoniji, a ne u konfrontaciji sa životnom sredinom. Angažovanje visoko stručnih kadrova u izradi lokalnih agendi garantuju njihovu primenljivost i efikasnost. Težnja svake regije, područja ili grada da izradi i implementira svoju lokalnu agendu 21, jasan je pokazatelj brige sredine za budućnost i mlade naraštaje.

7.5.2. Lokalni ekološki akcioni plan (LEAP)

Za razliku od lokalne Agende 21, lokalni ekološki akcioni plan jasno utvrđuje stanje životne sredine, kao i načine i odgovornosti za povratak životne sredine u prihvatljivo stanje. Uključivanjem svih zainteresovanih u proces izrade LEAP-a način su da LEAP bude široko prihvaćen i primenjen. Težnja svake regije, područja ili grada da izradi i implementira svoj Lokalni ekološki akcioni plan, jasan je pokazatelj brige sredine za budućnost i mlade naraštaje.

Mere za rešavanje definisanih problema (Akcioni plan do 2008. godine):

	MERE - AKCIONI PLAN	2005	2006	2007	2008
1.	PROGRAM PROMOVISANJA PRIMENE POSTOJEĆIH ZAKONA VEZANIH ZA ŽIVOTU SREDINU	*	*	*	
2.	PROGRAM PREZENTOVANJA PRIMENE ARHUNSKJE KONVENCIJE I KJOTO PROTOKOLA		*	*	
3.	PROGRAM PREZENTOVANJA PRIMENE ZAKONA EVROPSKE UNIJE O ŽIVOTNOJ SREDINI	*	*		
4.	PROGRAM MONITORINGA PRIMENE ZAKONA O SISTEMU ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE	*	*	*	*
5.	PROGRAM PODIZANJA SVESTI O NEOPHODNOSTI POOŠTRAVANJA KAZNI ZA EKOLOŠKE PREKRŠAJE		*		*
6.	PROGRAM RAZVOJA EKOLOŠKE SVESTI KOD DECE	*	*	*	*
7.	PROGRAM RAZVOJA EKOLOŠKE SVESTI KOD MLADIH	*	*	*	*
8.	PROGRAM RAZVOJA I USAVRŠAVANJA EKO-STRUČNJAKA	*	*	*	*
9.	PROGRAM UVOĐENJA, RAZVOJA I UNAPREĐIVANJA SISTEMA OBRAZOVANJA MLADIH U OBLASTI ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE I ODRŽIVOG RAZVOJA	*	*	*	*
10.	PROGRAM KAMPANJE ZA ZASTITU I UNAPREĐIVANJA ŽIVOTNE SREDINE	*	*	*	*
11.	PROGRAM RAZVOJA MEĐUNARODNE SARADNJE KOD MLADIH U OBLASTI ZAŠTITE I UNAPREĐIVANJA ŽIVOTNE SREDINE	*	*	*	*
12.	PROGRAM UNAPREĐENJA I ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE AKTIVNOSTIMA MLADIH NA LOKALNOM NIVOU	*	*	*	*

13.	PROGRAM PROMOVISANJA NEOPHODNOSTI ODRŽIVOG KORIŠĆENJA ENERGIJE	*	*	*	*
14.	PROGRAM PROMOVISANJA UPOTREBE ALTERNATIVNIH IZVORA ENERGIJE			*	*
15.	PROGRAM PROMOVISANJA OČUVANJA PRIRODE I ŽIVOTNE SREDINE	*	*	*	*
16.	PROGRAM ZAŠTITE PRIRODE (ŠUMA, VODA, VAZDUHA, ZEMLJIŠTA, BIODIVERZITETA ,...)	*	*	*	*
17.	PROGRAM PROMOCIJE ZNAČAJA OČUVANJA I UNAPREĐIVANJA NACIONALNIH PARKOVA I REZERVATA PRIRODE	*	*	*	*
18.	PROGRAM REVITALIZACIJE NACIONALNIH PARKOVA I REZERVATA PRIRODE	*	*	*	*
19.	PROGRAM MONITORINGA NACIONALNIH PARKOVA I REZERVATA PRIRODE	*	*	*	*
20.	PROGRAM PROMOVISANJA I FORMIRANJA NADLEŽNIH ORGANA LOKALNE SAMOUPRAVE ZADUŽENIH ZA BRIGU O ŽIVOTNOJ SREDINI I ODRŽIVOM RAZVOJU	*	*		
21.	PROGRAM PROMOVISANJA METODA ZA OČUVANJE, ZAŠTITU I OBNOVU ŽIVOTNE SREDINE	*	*	*	
22.	PROGRAM RAZVOJA SARADNJE SA NADLEŽNIM ORGANIMA LOKALNE SAMOUPRAVE ZA BRIGU O ŽIVOTNOJ SREDINI I ODRŽIVOM RAZVOJU		*	*	*
23.	PROGRAM PRAĆENJA RADA I IZVEŠTAVANJA JAVNOSTI, O AKTIVNOSTIMA NADLEŽNOG ORGANA LOKALNE SAMOUPRAVE ZADUŽENOG ZA BRIGU O ŽIVOTNOJ SREDINI I ODRŽIVOM RAZVOJU			*	*
24.	PROGRAM PROMOVISANJA I IZRADE EKOLOŠKOG AKCIONOG PLANA VOJVODINE			*	*
25.	PROGRAM PROMOVISANJA I IZRADE AGENDE 21 ZA VOJVODINU				*
26.	PROGRAM POMOĆ I EKOLOŠKIM NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA ZA RAZVOJ KAPACITETA	*	*	*	
27.	PROGRAM UMREŽAVANJA EKOLOŠKIH NEVLADINIH ORGANIZACIJA I POSPEŠIVANJE MEĐUSOBNE SRARADNJE	*	*	*	
28.	PROGRAM POMOĆ I EKOLOŠKIM NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA ZA AKTIVNO UKLJUČIVANJE MALDIH U SVOJE PROGRAME I PROGRAME OMLADINSKE POLITIKE	*	*	*	*

8. SOCIJALNA POLITIKA PREMA MLADIMA

Presek trenutnog stanja i analiza problema

Socijalna politika je predanost i briga za društvo i društvene interakcije. Ona definiše ciljeve i načine za adekvatno funkcionisanje društva. Teži usmeravanju mladih ka samostalnom i odgovornom pronalaženju rešenja koja će doprineti njihovom potpunom ostvarenju u društvu.

Na žalost, predanost i briga za mlade od strane našeg društva nije odgovarajuća, te samim tim ne postoji adekvatno prepoznavanje, reagovanje i prateći savetodavni rad u vezi sa okolnostima i potencijalnim problemima koje imaju mladi.

Posmatrajući socijalnu politiku kao oblast, očigledno je koliko je ona široka i koliko aspekata ljudskog delovanja obuhvata. Budući da se li druge radne grupe bave nekim pitanjima iz spektra ove oblasti, akcenat rada grupe za Socijalnu politiku prema mladima je na diskriminisanim, te samim tim i marginalizovanim grupama mladih.

Sagledali smo probleme mladih u društvu i kategorizovali ih prema načinima diskriminacije koja je nad njima izvršena:

8.1. OBRAZOVNA POLITIKA

U našem društvu obrazovanje ima veliku ulogu u ocenjivanju vrednosti čoveka kao aktivnog pojedinca. Ekstremno ponašanje, bilo u pozitivnom ili negativnom smislu, najčešće se osuđuje. Bilo da je mlad čovek uložio trud u sebe i svoj razvoj, ili se potpuno predao ustaljenim tokovima formalnog obrazovanja, bez ulaganja energije u realizaciju svojih ciljeva, gotovo je sigurno da će na isti način biti stigmatizovan od strane društva.

8.1.1. Neobrazovani, funkcionalno nepismeni mladi

Ovom kategorijom obuhvaćeni su mladi koji nemaju završenu osnovnu ili srednju školu. Takođe, ovoj grupi pripadaju i funkcionalno nepismeni mladi, tj. oni koji se otežano snalaze u primeni znanja stečenog tokom formalnog obrazovanja. Rigidnost školskog sistema i načina edukacije učenika dovodi do minimalne upotrebljivosti, odnosno primene znanja dobijenog u školskoj klupi. Iz određenog ugla gledano, funkcionalna pismenost je u vezi sa kvalitetom predavačkog rada i trebalo bi insistirati na njenoj analizi kao korisnoj evulacionoj povratnoj informaciji.

Nepismenost može dovesti do sledećih posledica: otežano zapošljavanje i izražena ekonomska nestabilnost, nepoznavanje svojih prava, agresivnost, psihološka nestabilnost i frustriranost.

8.1.2. Talentovani mladi

Mladi ljudi, sportisti, likovno, muzički obdareni i talentovani za druge oblasti, takođe su diskriminisana grupa u društvu. Njihova integracija u okruženje je otežana zbog talenta kojeg poseduju i aktivnog rada, da im se ponekad čini da je lakše odustati od

napretka u oblasti za koju su talentovani samo zato da bi bili prihvaćeni u društvu, što im je svakako potrebno. Gubitak koji proizilazi iz ovakvog ponašanja društva je neoprostiv i evidentno je da se na njemu mora raditi. Nedovoljna stimulisanost od strane obrazovnog sistema i društva, u celini gledano, talentovane učenike i mlade ljude ne pobuđuje da razvijaju svoje potencijale. Moguće implikacije toga su nedovoljan broj vrhunskih stručnjaka, odlazak mladih talenata u inostranstvo itd.

8.1.3. Delikventi

Umesto da se radi na prevaspitavanju i težnja ka boljoj integraciji delikvenata, naše društvo pokazuje tendenciju da osudi ponašanje ovih mladih ljudi, čak i kada ono postane etički i moralno ispravno.

8.2. ZDRAVSTVENA POLITIKA

Arhitektonske prepreke, tj. fizički pristupi javnim ustanovama, uslovi zapošljavanja, samo su neki od problema sa kojima se sreće zdravstveno diskriminisana omladina. Još uvek naše društvo nema neophodnu predusretljivost prema mladima sa zdravstvenim problemima. Jasna izolovanost iz društva je često jedina opcija koja im se nudi. Malobrojne organizacije koje rade i bave se ovom tematikom treba osnažiti i pomoći im u boljoj međusobnoj saradnji, da bi se izbeglo isključivanje jedne bitne grupe mladih ljudi.

8.2.1. Mladi sa bolestima zavisnosti

Ovom kategorijom su obuhvaćeni mladi koji konzumiraju duvan, alkohol i različite psihoaktivne supstance. Ponašanje mladih ljudi iz ove skupine, naše društvo je prepoznalo kao problem i na njemu se u poslednje vreme intenzivnije radi.

8.2.2. Mladi sa neizlečivim nezaraznim bolestima

Bolesti kao što su rak, leukemija i sl, su visoko ocenjene kao faktori koji nepobitno negativno utiču na dalji razvoj individue, kako u fiziološkom, tako i u emotivnom, mentalnom i intelektualnom smislu. Svakako da se ne poriče potencijalno smanjena radna sposobnost osobe koja je obolela, ali to ne znači da je potpuno nesposobna i da ne može doprineti nijednom poslu koji obavlja.

8.2.3. Mladi sa zaraznim bolestima

Mlad čovek, oboleo od AIDS-a, neosporno je izričito i jasno odbačen od društva. Smisao njegovog života naše društvo ne vidi, te i neposredno implicira na nesvrishodnost njegovog postojanja. Mogućnosti koje se pružaju oboleloj osobi za nastavak života u postojećoj sredini su minimalne, a gubitak prijatelja i poznanika je gotovo neizbežan. Jedan od uzroka ovakvog ponašanja društva jeste i u nedovoljnoj informisanosti o načinima prenošenja bolesti, mada se primećuje napredak u stavovima vezanim za ovu tematiku, nakon aktivnosti i rada nekih organizacija. Ipak, to se ne čini dovoljnim, te je rad u ovoj oblasti neophodan.

AIDS je samo jedna od bolesti koja donosi probleme obolelim mladima osobama u društvenoj interakciji, ali se čini najuočljivijom, te joj treba dati i veći značaj.

8.2.4. Rekoalescenti

Period izlečenja je najbolniji za osobu koja ga doživljava. Ipak, čini se da oči zdrave osobe ne gledaju kroz tu prizmu. Poteškoće koje se javljaju u komunikaciji i suživotu sa ovim osobama i nisu tako male kao što se na prvi pogled čini. Mada, društvo u vezi sa ovim pitanjem nije bilo potpuno bez vida i sluha, postoje određene olakšice koje se nude, kao što je mogućnost korišćenja studentskog smeštaja po povoljnim cenama. Ovo je početak i osnova rekoalescentima za unapređenje uslova za život u društvu.

8.2.5. Mladi sa posebnim potrebama

U poslednje vreme se mogla primetiti veća aktivnost organizacija koje se bave ovom tematikom. Javne akcije različitog tipa od strane mladih su učestalije i u njima sada učestvuje više ljudi. Iako se primećuje da je prema ovim mladim ljudima tolerancija veća u odnosu na protekle godine, ipak ne zadovoljava i ne ispunjava sve uslove da bi se oni osećali kao ravnopravni učesnici društva. Svakoj mladoj osobi sa invaliditetom je teško kada je okolina ignoriše, ili odbacuje. Često puta zajednica nesvesno ili iz neznanja ne podržava potrebe hendikepiranih. To neminovno dovodi do zatvaranja između četiri zida, odnosno samoizolacije.

Radno angažovanje i zapošljavanje osoba sa invaliditetom višestruko se povoljno odražava u ekonomskom i psihosocijalnom pogledu, pre svega na samu osobu sa invaliditetom, njenu porodicu, i društvo u užem i širem smislu. Rad omogućava osobi prisustvo na radnom mestu, gde se formiraju društveni odnosi gde se razvija socijalna sposobnost, a socijalna uloga utvrđuje, povećava ili gubi.

8.3. POLITIKA SREDINE

Gledano iz određenog ugla, ovaj tip diskriminacije je najučestaliji, ali opet i najnevidljiviji za ljudsko oko. Naročito u svakodnevnom govoru može se primetiti koliko je ona rasprostranjena. Opaske koje može dati neko ko je osetljivijeg sluha za ova pitanja najčešće okolina doživljava kao neprimerena, ili ih sa iznenađenjem konstatuje.

8.3.1. Mladi iz manjih sredina

Oduvek je postojala kategorizacija ljudi na one iz malih sredina i one iz velikih gradova. Postoje i ružna imena koja se koriste u slengu, a koja to potvrđuju. Svakako da postoje određene razlike između ove dve grupacije mladih, samim tim što su odrastali u različitom okruženju, ali ih to ne čini manje ili više vrednim. Ovakvo razmišljanje je potrebno razmotriti u društvu i insistirati na njemu.

8.3.2. Mladi koji pripadaju određenom društvenom sloju

Protekli period u našem društvu, doveo je do podele ljudi u dve ekstremne grupe: bogate i siromašne. Malo njih se kretao i kreće i dalje u "srednjoj" klasi. Novac je postao imperativ moći, i nešto čemu se teži bez obzira na posledice. Ljudska vrednost se i danas često meri bankovnim računom.

Takođe, evidentna je i diskriminacija u odnosu na starosedeoce i pridošlice. Osećaj ugroženosti i potencijalne pretnje integritetu, koji imaju ljudi koji već godinama ili decenijama žive na određenoj teritoriji, često uzrokuje ekstremno veličanje tradicije življenja.

8.3.3. Mladi koji pripadaju određenoj etničkoj zajednici

Poznato je da je Vojvodina multietnička i multikulturalna sredina, pa se i često navodi kao primer dobrog suživota više etničkih zajednica. Na prvi pogled, to je zaista tako. Međutim, iskustva pokazuju drugačije. Mešani brakovi i nisu tako učestali, različite etničke skupine se drže zatvoreno, što pojačava već postojeći jaz između ovih grupacija.

8.3.4. Mladi koji pripadaju određenoj verskoj zajednici

U poslednje vreme postoji već razumevanje za različite verske zajednice. Mada, strah od sekti koji preovladava ovom teritorijom, nužno utiče i na stav prema pripadnicima različitih verskih zajednica, pogotovo ukoliko su one sa malim brojem članova i ne tako poznate, ili neubičajenijeg ponašanja ili oblačenja.

8.3.5. Mladi sa neuobičajenom pojavom i ponašanjem

U ovu grupu spadaju mladi koji se svojim izgledom ili ponašanjem izdvajaju od svoje okoline. Stigmatizovanje, koje im nužno sleduje, često ima negativne posledice.

8.3.6. Rodna diskriminacija

Kada se govori o rodnoj diskriminaciji obično se misli na diskriminisanost žena u našem društvu. Iako je ona relativno učestalija, pogotovo u poslovnom svetu, ni muškarci nisu pošteđeni. Ipak, taj problem je manje vidljiv, jer ni sami muškarci to otvoreno ne žele da priznaju, zato što to nije društveno odobreno – muškarac je uvek jak i nosilac promena i svega što se dešava od krucijalnog značaja.

8.3.7. Mladi roditelji

Već i sam čin rođenja deteta nužno za sobom povlači ubrzano odrastanje i preuzimanje na sebe velikih i ozbiljnih odgovornosti.

8.3.8. Delikventi

Delikventi su diskriminisani u smislu obrazovanja i sredine kojoj pripadaju. Njihov loš status u društvu se opravdava delima koja su učinili, ne uzimajući u obzir da su oni već kažnjeni za svoje postupke i da treba raditi na njihovoj ponovnoj integraciji u društvo.

Kod svake kategorije su krucijalni problemi obezbeđivanje sredstava za život, obrazovanje i zapošljavanje. To sa sobom nosi posledice: osećanje frustriranosti i psihološki pritisak koji može dovesti do zloupotrebe opojnih sredstava, konzumiranja alkohola, izražene agresivnosti, kako u porodici tako i izvan nje. Samo društvo u celini nije podsticajno za mlade. Mladi se tretiraju kao neiskusni, te često njihovi predlozi, inovacije, znanja i veštine nisu podržani od strane društva. Informisanje i edukacija mladih o načinima diskriminacije, kako se izboriti za svoja prava i ravnopravnu ulogu u društvu, polazna je tačka za poboljšanje položaja mladih u društvu.

Mere za rešavanje definisanih problema (Akcioni plan do 2008. godine):

Verske zajednice

- kampanja osvešćivanja i razbijanja verskih predrasuda - svake godine 2005-2008.
- okupljanje predstavnika svih verskih zajednica jednom godišnje radi boljeg upoznavanja i razvijanja tolerancije jednih prema drugima od 2005 do 2008.
- 2005.godine edukacija profesora o verskim predrasudama

Etničke zajednice

- Kampanja osvešćivanja u vezi sa postojanjem etničkih predrasuda - svake godine od 2005 do 2008.
- Januar-jun 2005. edukacija studenata kao trenera u vezi sa osvešćivanjem i postojanjem predrasuda za srednjoškolce i studente
- jul-decembar 2005. treneri drže predavanja srednjoškolcima i studentima
- 2006.godine edukacija srednjoškolaca budućih trenera
- 2006.godine organizovanje trening-grupe koja će se nastavljati rad iz godine u godinu
- 2006.godine studenti drže predavanja srednjoškolcima i studentima
- 2007.godine edukacija nove generacije trenera studenata i nastavak održavanja predavanja
- 2008.godine edukacija nove generacije trenera srednjoškolaca i nastavak održavanja predavanja

Mladi sa posebnim potrebama

- godine 2005-2008. edukacija srednjoškolaca o hendikepiranosti i razbijanje predrasuda
- godine 2006.-2008. edukacija za personalnu asistenciju - jednom godišnje
- godine 2006. stvaranje centra za personalnu asistenciju koji bi funkcionisao svake godine i obnavljao svoje članstvo
- 2005. i 2008. godine edukacija srednjoškolskih profesora o hendikepiranosti
- 2005.godine kampanja za uklanjanje arhitektonskih barijera; saobraćajna signalizacija i sl.

Planiranje porodice

- godine 2005. i 2008. edukacija srednjoškolaca i studenata o planiranju porodice i zakonskim normama te tematike

Nasilje

- svake godine od 2005 do 2008. edukacija o nasilju, nenasilnoj komunikaciji i pravnoj regulativi u ovoj oblasti

PLAN RADA I FINANSIRANJE AKCIONOG PLANA POLITIKE ZA MLADE U VOJVODINI

U nastojanju da se postignu ciljevi Akcionog plana politike za mlade u Vojvodini Autonomna Pokrajina Vojvodina bi njegovim usvajanjem obavezala Pokrajinske sekretarijate da u četvorogodišnjem periodu (od 2005 do 2008), sprovedu mere u skladu sa operativnim planovima.

Predložene mere ili aktivnosti bi imale jasno naznačene nosioce (pokrajinske sekretarijate) koji će biti uključeni u razradu i implementaciju zajedno sa organizacijama i ustanovama koje putem konkursa najbolje odgovore projektima na postavljene uslove.

Glavni koordinator bi bio Sekretarijat za sport i omladinu, kao telo državne uprave koje treba da koordinira rad svih nosilaca pojedinih mera ili aktivnosti.

Autonomna pokrajina Vojvodina bi, iz sredstava pokrajinskog budžeta predvidela sredstva potrebna za realizaciju Akcionog plana politike za mlade u Vojvodini. Dinamika planiranja i trošenja visine sredstava namenjenih izvršavanju odredjivala bi se svake godine u postupku donošenja pokrajinskog budžeta.

Sredstva za implementaciju Akcionog plana politike za mlade u Vojvodini, kao sredstva za start projekata, obezbedjena su na rebalansu budžeta 2005. godine u iznosu od 2.800.000,00.- dinara i putem konkursa će se rasporediti onim organizacijama i ustanovama koje najbolje odgovore projektima na postavljene uslove na osnovu predloženih mera i aktivnosti Akcionog plana politike za mlade u Vojvodini.

Sredstva za dalju implementaciju AKCIONOG PLANA POLITIKE ZA MLADE U VOJVODINI bi se obezbedila u procesu donošenja pokrajinskog budžeta u skladu sa njegovim mogućnostima.

Putem konkursa sredstva za implementaciju Akcionog plana politike za mlade u Vojvodini rasporedila bi se na godišnjem nivou onim organizacijama i ustanovama koje najbolje odgovore projektima na postavljene uslove, na osnovu predloženih mera i aktivnosti Akcionog plana politike za mlade u Vojvodini iz navedenih oblasti:

1. OBRAZOVANJE MLADIH
2. ZAPOSŁJAVANJE MLADIH
3. ZDRAVLJE MLADIH
4. KULTURA I SLOBODNO VREME MLADIH
5. AKTIVNO UKŁJUČIVANJE MLADIH U DRUŠTVO, IZGRADNJA CIVILNOG DRUŠTVA, VOLONTERIZAM
6. MOBILNOST I INFORMISANJE MLADIH
7. EKOLOGIJA I ODRŽIVI RAZVOJ
8. SOCIJALNA POLITIKA PREMA MLADIMA

Konkursna komisija bi se sastojala od predstavnika pokrajinskih sekretarijata iz navedenih oblasti, Sekretara za sport i omladinu, kao i koordinatora radnih grupa Akcionog plana politike za mlade u Vojvodini, čime bi se obezbedila participacija mladih koji su učestvovali u izradi dokumenta, u odlučivanju.

Organizacije koje budu aplicirale projektima na konkursu će morati da zadovolje uslov teritorijalne pokrivenosti cele AP Vojvodine, što će neminovno dovesti do "ukrupnjavanja snaga", tj, do saradnje i udruživanja više lokalnih i regionalnih organizacija oko jednog projekta.

Autonomna pokrajina Vojvodina za namenu realizacije Akcionog plana politike za mlade u Vojvodini može osnovati i posebni razvojni fond u koji će uključiti i sredstva pomoći koja je moguće dobiti iz drugih domaćih i stranih izvora.

Za realizaciju pojedinih zadataka koji će se ostvarivati u saradnji i partnerstvu s jedinicama lokalne samouprave, očekuje se i njihovo učestvovanje u finansiranju programa prema mogućnostima i potrebama lokalne zajednice.

EVALUACIJA I MONITORING AKCIONOG PLANA POLITIKE ZA MLADE U VOJVODINI

Nakon usvajanja Akcionog plana politike za mlade u Vojvodini u Skupštini Vojvodine, IZVRŠNO VEĆE AP Vojvodine utvrdilo bi metode i rokove evaluacije i monitoringa njegovog sprovođenja.

Evaluaciju i monitoring Akcionog plana politike za mlade u Vojvodini sprovodila bi Konkursna komisija uz pomoć stručnih institucija, organizacija i lokalne samouprave.

IZVRŠNO VEĆE AP Vojvodine, odnosno telo koje ona zaduži za koordinaciju sprovođenja Akcionog plana politike za mlade u Vojvodini, redovno bi izveštavalo Skupštinu AP Vojvodine i javnost o rezultatima njegovog sprovođenja, pošto protekne svaka kalendarska godina.

PREPORUKE ORGANIMA LOKALNE SAMOUPRAVE

- Ispitati potrebe mladih na lokalnom nivou
- Pokrenuti inicijativu za izradu lokalnih akcionih planova za mlade, od strane organa lokalnih samouprava u saradnji s organizacijama mladih i za mlade, koristeći se iskustvima i rezultatima Akcionog plana politike za mlade u Vojvodini
- Inicirati, u skladu sa mogućnostima, sufinansiranje projekata lokalnih omladinskih inicijativa - udruženja građana čije su oblasti delovanja:

kulturni i medijski programi,

organizovanje slobodnog vremena mladih,

omogućavanje komuniciranja između mladih i predstavnika lokalne samouprave i javnih ustanova,

ekologija i održivi razvoj,

izgradnja civilnog društva,

kampanje,

socio – humanitarni rad i dr.

- Usvojiti PREDLOG ODLUKE O PROCEDURI SARADNJE OPŠTINA I LOKALNIH UDRUŽENJA GRAĐANA U AP VOJVODINI. Tekst predloga je sastavljen na osnovu zaključaka usvojenih od strane predstavnika lokalnih vlasti i udruženja građana sa teritorije APV, učesnika Konferencije o standardizaciji odnosa lokalnih vlasti i nevladinih organizacija u AP Vojvodini, koju je organizovao Fond za razvoj neprofitnog sektora APV.
- Obezbeđivanje kadrova za neposrednu saradnju sa lokalnim organizacijama mladih
- U skladu sa mogućnostima obezbediti prostor za rad lokalnih organizacija mladih i njihovu participaciju u odlučivanju na lokalnom nivou
- Da se u planiranju budžeta lokalne samouprave u razdelu SREDSTVA ZA OSTALE POTREBE (ovaj razdeo se takođe u budžetima naziva i DRUGI RASHODI) predvide određena sredstva za vrstu rashoda DOTACIJE NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA koja nosi ekonomsku klasifikaciju 481. Iznos sredstava, koji bi gore navedena vrsta rashoda sadržala, zavisio bi od procene same Lokalne samouprave, a sredstva bi se prenosila korisnicima na osnovu zaključaka Opštinskog veća, a prema predlogu Komisije imenovane od strane Opštinskog veća. Komisija bi imala zadatak da raspisuje konkurse i odabira najbolje projekte od interesa za lokalnu zajednicu. Prioritete, tj interese lokalne zajednice za određenu godinu, komisija bi jasno navela u uslovima konkursa.